

Delaktighet och inflytande inom musik och drama

- En kvalitativ intervjustudie baserat på förskollärares arbetssätt med delaktighet och inflytande inom musik och drama

Namn: Hanna Mengwall, Minna Johnsson & Wilma Nilsson
Program Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2022
Handledare: Niklas Rudbäck
Examinator: Johan Söderman

Nyckelord: delaktighet, inflytande, musik, drama, förskollärare, läroplanen

Abstract

Studiens huvudfokus riktar in sig på förskollärares arbete med delaktighet och inflytande inom musik och drama. Studien undersöker även hur läroplanen för förskolan skriver fram att arbetet med delaktighet och inflytande samt musik och drama ska tillämpas i förskolans dagliga verksamhet. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare beskriver sitt arbete med barns delaktighet och inflytande inom musik och drama i förskolans vardagliga arbete. Frågeställningarna i studien utgår från hur förskollärare beskriver sitt arbete med musik, drama samt barns delaktighet och inflytande inom dessa ämnen. Samt hur läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) skriver fram de olika begreppen. Empirin för studien utgörs av transkriberingar från interjuver med förskollärare. För att rikta fokus till studiens syfte och teori använder studien en diskursanalys som analysmetod. Resultat studien uppmärksammar hur förskollärarna i förskolan använder sig väldigt lite av drama i verksamheten. Den stora anledningen till detta är att förskollärarna inte känner sig trygga och bekväma i utövandet av drama, då de tycker det är jobbigt och ibland till och med pinsamt. Studien uppmärksammar även att musik används i den dagliga verksamheten, men att det då i regel endast är sång som utövas. Ett annat resultat som uppmärksammas är att barn ges delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama men att det då sker under kontrollerade former av förskollärarna.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de underbara förskollärarna som tog sig tid att medverka på våra intervjuer. Vi vill också tacka vår handledare Niklas som alltid har stöttat och ställt upp för oss i vått och torrt och verkligen hjälpt oss framåt under hela arbetets gång.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
	1.1 Policytexter	3
2	Syfte och frågeställningar	5
	2.1 Undersökningsfrågor/frågeställning	5
3	Tidigare forskning	6
	3.1 Barns delaktighet och inflytande	6
	3.2 Estetiska lärprocesser	8
4	Teoretisk utgångspunkt	11
	4.1 Centrala begrepp	11
	4.1.1 Makt	11
	4.1.2 Klassifikation	11
	4.1.3 Kontroll	12
	4.1.4 Inramning	12
	4.1.5 Pedagogisk diskurs	12
	4.1.6 Regulativ diskurs	12
5	Metod och genomförande	13
	5.1 Metod för datainsamling	13
	5.2 Urval och avgränsningar	14
	5.3 Genomförande och datainsamling	15
	5.4 Analysmetod	16
	5.4.1 Steg ett	17
	5.4.2 Steg två	17
	5.4.3 Steg tre utifrån diskursiv psykologi	18
	5.4.4 Steg tre utifrån diskursanalys	18
	5.4.5 Steg fyra	18
	5.5 Validitet, reliabilitet och generalisering	18
	5.6 Etiska aspekter	19
6	Resultatredovisning	20
	6.1 Läroplanen för förskolan	20
	6.2 Intervjuer med förskollärare	21
	6.2.1 Drama	21
	6.2.2 Musik	23

6.2.3	Delaktighet och Inflytande.....	24
6.2.4	Jämförelse	26
7	Slutdiskussion	28
7.1	Resultatdiskussion	28
7.1.1	Förskollärares arbete med musik och drama.....	28
7.1.2	Delaktighet och inflytande inom musik och drama	30
7.1.3	Delaktighet, inflytande, musik och drama enligt Lpfö18 (2018).....	30
7.2	Metoddiskussion	31
7.2.1	Vad funkade?.....	31
7.2.2	Vad funkade inte?	32
7.2.3	Vad lärde vi oss av det?	32
7.2.4	Vad påverkade vårt resultat?	33
7.3	Pedagogiska didaktiska konsekvenser	33
7.3.1	Förskollärares yrkesutövning	33
7.3.2	Didaktiska konsekvenser för förskolans verksamhet	34
7.4	Vidare forskning	34
8	Referenslista.....	36
9	Bilaga 1.....	39
10	Bilaga 2.....	40

1 Inledning

I vår studie ska vi undersöka om barnen i förskolan får delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama. Vår ambition med studien var att skapa en större förståelse för i vilken mån barnen i förskolan får delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena. Som senare har skiftat till hur förskollärarna arbetar med delaktighet och inflytande inom musik och drama. Delaktighet är ett begrepp som har betydelsen “att vara en del av” vilket innefattar betydligt mer än enbart inflytande. Delaktighet innebär också att höra till, att det är en känsla man kan uppleva, men också att det ska finnas förutsättningar till att känna sig delaktig och höra till på förskolan (SPSM, 2020).

De estetiska ämnena musik och drama är något som oftast ses som något fritt och kreativt skapande där man kan få utlopp för sina känslor och tankar. Vårt intryck är att det inom förskolan kan hända att de estetiska ämnena sker under kontrollerade former då det är förskollärarna som instruerar och bestämmer vad som ska göras, för att kunna behålla kontroll över barngruppen. Ett exempel skulle kunna vara att barnen ska få spela på trummor och förskollärarna har exakt bestämt hur de ska spela för att få öva på takter, medan allt barnen vill är att få spela hej vilt på trummorna. Därav tycker vi att det är viktigt att undersöka förskollärarnas inställning till inflytande och delaktighet inom de estetiska ämnena musik och drama.

Vi har av egna erfarenheter inom förskolan sett att förskollärare som tycker det är jobbigt och inte känner sig bekväma med att utöva musik och drama gärna undviker det. Men eftersom det står i Läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) att tiden i förskolan ska ge barnen möjlighet till att uppleva och utforska estetiska läroprocesser som musik och drama, är det väldigt viktigt att barnen ges denna möjlighet oavsett förskollärarnas erfarenheter. Däremot har vi märkt att när förskollärarna utövar musik eller drama så sker det mer under kontrollerade former vilket innebär att det är förutbestämt hur undervisningen ska se ut vilket i sin tur leder till att barnen inte ges samma möjlighet till att undersöka och utforska ämnena. Vi menar därför på att detta är ett viktigt ämne som bör undersökas då musik och drama är en stor del i barnens lärande och utveckling. Vi anser att barnen ska ges mer delaktighet och inflytande inom musik och drama i förskolan för att få utforska dessa ämnen på deras villkor.

Vi anser att ämnet blir relevant till förskollärares yrkesutövning, eftersom estetiska läroprocesser ska ingå i barnens utbildning. Rasmusson (2016) belyser i sin bok att pedagogiskt drama främjar det kreativa tänkandet. Det kreativa tänkandet har också en stark koppling till vårt känsloliv och olika övningar där man inte uttrycker sig verbalt utan använder sig av rörelse, kan hjälpa till att främja kreativitet på så vis att det inte finns några rätt och fel och man behöver inte lägga fokus på hur man ska uttrycka sig (Rasmusson, 2016). Det står mycket om delaktighet och inflytande i förskolans läroplan, vilket leder till att barnen ska få tillgång till just detta (Lpfö18, 2018).

1.1 Policytexter

Läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) beskriver att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga samt förmåga att skapa och utvecklas genom att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som drama, rörelse, sång och musik. Arbetslaget i förskolan ska skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp av olika uttrycksformer. Barnens åsikter är viktiga i utbildningen och de ska få möjlighet till att bilda egna

uppfattningar. Detta i sin tur bidrar till att barnen får tilltro till sin egen förmåga och på så vis även inflytande över utbildningen (Lpfö18, 2018).

Enligt skollagen (SFS 2010:800) kap 4. 9 § ska alla barn ges inflytande över sin utbildning. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem själva. Barnen ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Även i artikel 12 i barnkonventionen tar de upp att “barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad” (UNICEF Sverige, 2018).

Utifrån det vi nämnt ovan så vill vi med vår studie belysa vikten av att barn får delaktighet och inflytande inom de estetiska läroprocesserna musik och drama, vi vill försöka skapa en tydlig bild över hur det verkligen ser ut i verksamheten.

2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna studie är att synliggöra hur förskollärare legitimerar sitt arbete med att ge barn möjlighet till delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama, i relation till hur detta behandlas i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018). Vi vill även synliggöra bakomliggande logik och förklaringar till sociala konsekvenser samt vad den pedagogiska konstruktionen kan innebära för både individer och verksamhet.

2.1 Undersökningsfrågor/frågeställning

- Hur beskriver förskollärare sitt arbete med musik och drama? Och hur skrivs det fram i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018)?
- Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med barns delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama? Och hur beskrivs dessa i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018)?

3 Tidigare forskning

Vi har inte lyckats hitta någon tidigare forskning som direkt knyter samman hela vårt ämne, det har antingen varit studier om delaktighet och inflytande eller studier om musik och drama i förskolan. Därför anser vi att detta är något som verkligen behövs göras en studie på då relevansen för detta är väldigt hög. Det blir synligt när man gör en stor sökning av forskning på delaktighet, inflytande, musik och drama att det inte har gjorts någon forskning på ämnet. För att försöka hitta någon forskning på ämnet så bytte vi ut musik och drama till estetiska lärprocesser, men vi hittade inget där heller. Kanske innebär det att detta inte är ett synligt problem i förskolan och att de estetiska ämnena ses mer som något kul än något barnen kan få ett lärande i. Vi har valt ut den forskning vi kunnat hitta inom de olika ämnena för att senare i arbetet kunna göra en så bra slutsats och koppling till dessa som möjligt.

3.1 Barns delaktighet och inflytande

Petersons (2020) syfte med sin studie är att kritiskt granska och analysera hur pedagogers styrda former skapar möjlighet för barns inflytande i förskoleverksamheten. Det var tydligt i pedagogernas resonemang att läroplanens krav samt verksamhetens rutiner styrde hur pedagogerna organiserade barns inflytande. De balanserar planering av verksamheten genom läroplanens uppdrag som behandlar barns inflytande. Resultatet av studien visade hur pedagogerna påverkas av hur styrdokumentet beskriver barns delaktighet och inflytande. Pedagogerna organiserade deras arbete med barns delaktighet utifrån hur styrdokumentet beskrev de olika mål som behandlade delaktighet och inflytande. Däremot menar Arnér (2006) i sin studie på att pedagogerna tydligt ändrar sitt förhållningssätt till barnens initiativ. Att den förändringen sker på grund av att pedagogerna systematiskt uppmärksammade och omprövade sina egna förhållningssätt. Arnér (2006) menar vidare på att pedagogerna blev medvetna om olika perspektiv som kunde vara styrande i hur de tolkar sitt uppdrag. Det blev tydligt hur pedagogerna tidigare tagit saker för givet och vilka konsekvenser det fått för barnen. Det leder vidare till ett bemötande av barnen på ett betydligt mer bejakande sätt än tidigare (Arnér, 2006).

Däremot menar Ungerberg (2019) på att pedagoger i förskolan upplever att barns inflytande och delaktighet är ett ämne som bör arbetas mer med, men att de samtidigt upplever en stor osäkerhet kring ämnet. Osäkerheten handlar om *hur* pedagoger i förskolan ska arbeta med de mål som finns i läroplanen, och hur de ska omsätta dessa mål till praktiken. Ungeberg (2019) menar på att anledningen till att barns inflytande kan vara svårt att omsätta i praktiken är för att förskolan i regel har fokus på barns verbala förmågor, och på så vis kan det bli svårt att använda sig av inflytande eftersom bland annat förskolans yngsta i regel inte kan prata och därför blir inflytande svårt att omsättas i praktiken (Ungerberg, 2019). Peterson (2020) menar däremot i sitt resultat på att det viktiga är att man hittar former för inflytande som anpassas efter barnen i förskoleåldern. Inflytandet behöver fokuseras ur ett instruktivt diskursperspektiv. Vilket är en förmedling samt en inläring av de saker som styr inflytande, vilket vill säga att barnen får en utbildning och redskap för inflytande snarare än att fokusera på att få fram ett upplevt inflytande. Studien visade på hur barnen inte får inflytande om de inte innan förstått inflytandets principer. Det är viktigt att barnen genom pedagogernas förhållningssätt ges möjlighet till inflytande (Peterson, 2020).

I studieresultatet av Arnér (2006) visade det sig handla om hur pedagogernas invalda förhållningssätt förändrades och det upplevdes ha gynnat både pedagogerna och barnen. De fick även uppmärksamma det viktiga med att medvetet reflektera över sitt arbetssätt, samt hur

man bemöter barnen. Men även hur barnen efter utvecklingsarbetet har uppfattats som mer koncentrerade vid samspel med andra barn och vuxna. Det blev också färre avbrott i leken vilket gav en positiv stämning som ledde till ett lugn i barngruppen. Barnen fick genom arbetet ett större utrymme för inflytande och egna initiativ, vilket har gjort att dem har kunnat fördjupa sitt eget inflytande i sin egen vardag på förskolan (Arnér, 2006). Ungeberg (2019) skriver i sitt resultat om att barns inflytande inte alltid behöver ske verbalt, utan när man jobbar med de små barnen eller med barn som inte kan/vill kommunicera verbalt så kan pedagogerna istället använda sig av bland annat kroppslig kommunikation (Ungeberg, 2019).

Emilson (2008) studerar i sin avhandling hur fostran tar uttryck inom de vardagliga kommunikationshandlingarna mellan de vuxna och barnen i verksamheten. Studien är uppbyggd av tre delstudier som skapar basen till avhandlingen. Den del av studien som är mest relevant för vår studie är andra delstudien. I andra delstudien studerar Emilson (2008) hur barns inflytande i samlings situationer i relation till pedagogernas kontroll. Studien visade att barnens inflytande i samlingsarna var begränsade, samt att vid de tillfällen där barnen fick inflytande var det utifrån val av redan förutbestämda alternativ. Däremot där det var stark lärarkontroll genom att pedagogerna styrde över kommunikationen via regler och uppmaningar hade barnen inget inflytande (Emilson, 2008). Även Ekström (2007) synliggör i sin studie hur de dagliga rutinerna i verksamheten är avgörande inom verksamheten, men även vikten av att barnen får inflytande i utformandet av dagen och även i deras lärande. Ekström (2007) menar vidare på att det formas en fostrans praktik som i stor del handlar om att få barnen att följa pedagogernas ledning. Vilket i sin tur handlar om att barnen ska lära sig att invänta sin tur samt kunna lyssna till instruktioner (Ekström, 2007).

Ekström (2007) synliggör att mycket av verksamheten var riktad till barnen i grupp, vilket inte gav så mycket utrymme för barnens individualitet. Det skedde däremot i stora drag vid den fria leken, där pedagogerna intog en mer övervakande och stöttande roll istället för att delta i leken. Barnen fick vara mer delaktiga i olika situationer där pedagogerna använde sig av barns perspektiv vid öppna frågor (Ekström, 2007). Emilson (2008) tydliggör däremot att det finns olika starka lärarkontroller som också kan uttryckas på olika sätt. Vid situationer där pedagogerna bevarade en stark kontroll och intog barns perspektiv gynnade det barnens inflytande. Det var på grund av att pedagogerna under situationerna använde sig av en lekfull röst, samt visade att de var emotionellt närvarande och visade respons på barnens egna initiativ. Det användes inte heller under dessa situationer av regler eller förmaningar (Emilson, 2008).

I studiens resultat av Emilsons (2008) avhandling visade det på bland annat hur stark inramning och stark lärarkontroll inte gynnar barnens inflytande. Däremot drog Emilson (2008) slutsatsen att stark lärarkontroll upprätthålls på olika sätt, samt kan ta sig olika uttryck. Det behöver då inte nödvändigtvis begränsa barnens inflytande i alla situationer. Det handlar om att för att barnen ska få inflytande och delaktighet måste pedagogerna närma sig barnens perspektiv (Emilson, 2008). Ekström (2007) kom fram till ett liknande resultat gällande stark klassifikation och inramning. Vid de lärarstyrda aktiviteterna som exempelvis samlingsarna fanns det både stark klassifikation och stark inramning, detta gjorde att barnens inflytande blev begränsat. Det var tydligt att barnen endast har inflytande vid den fria leken. I studien är det tydligt att det fanns en stark inramning där pedagogerna hade definierat innehållet av aktiviteten. Alla barnen förväntades sitta med och delta, men när de lärarstyrda aktiviteterna var slut fanns det utrymme för barnens önskemål. När inramningen var svag hade barnen mer inflytande, vilket ofta skedde vid den fria leken. Ekström (2007) förklarar skillnaden mellan den styrda och fria aktiviteternas inramning och klassifikation. Det handlar om att ibland

måste barnen ha stark inramning och klassifikation för att kunna behärska sin lust, önskningar och vilja till fria aktiviteter (Ekström, 2007).

Utifrån tidigare nämnd forskning, kommer vi använda oss av Pettersson (2020) som skriver att läroplanen styr hur pedagoger organiserar barns inflytande, men även på vilket vis styrdokumentet faktiskt beskriver delaktighet och inflytande. Vi använder oss även av Ungerberg (2019) som skriver fram osäkerheten kring hur man ska omsätta läroplanens mål kring delaktighet och inflytande i praktiken. Emilsson (2008) och Ekström (2007) lyfter att en viss typ av inramning måste finnas men att stark inramning och lärarkontroll inte gynnar barns delaktighet och inflytande. Allt handlar om att förskollärarna måste närma sig barnens perspektiv för att de ska få stor delaktighet och inflytande. Detta kommer vi få stor användning för i vårt fortsatta arbete med denna studie.

3.2 Estetiska lärprocesser

Mages (2018) har genomfört en kvasiexperimentell multi metodstudie där hennes syfte med studien är att undersöka om små barns deltagande i ett högkvalitativt pedagogiskt program för teater kan leda till förbättrat språk, perspektivtagande och fantasiutveckling hos barn som är inskrivna i Head start. Mages (2018) samlade in data om barnens utveckling inom språk, perspektivtagande och fantasi, detta samlades in mellan december och januari, vilket var innan det pedagogiska teaterprogrammet började. Efteråt gjordes utvärderingar av barnens språk, perspektivtagande och fantasi färdigheter, dessa gjordes i maj och början av juni under samma läsår. I det stora hela visar testresultaten att barnens språk, mentalisering och fantasiförmåga hade förbättrats från första tillfället till andra tillfället. Utifrån tabell två i Mages (2018) avhandling kan man avläsa en förbättring av alla språkmått. Barnens mottagliga ordförråd och narrativ förståelse ökade med hälften utifrån standardmått och deras narrativa produktions poäng visade på ännu större förbättring. Barnen visade även på en förbättring i sin mentaliseringsförmåga, dock visade testresultaten på det inte fanns några större skillnader i barnens känslöprestanda, medan barnens fantasiförmåga visade på förbättring (Mages, 2018).

Lagerlöf och Wallerstedt (2018) har skrivit fram ett resultat om en studie de gjorde inom musik för de yngsta barnen. Det har blivit synligt att musiken i förskolan ofta ses som en typ av känsla där förskolläraren ser till att alla barn blir delaktiga och inspirerar dem till olika typer av upplevelser och erfarenheter. Musik ses också som ett innehåll i förskolan, som står med i diverse styrdokument, där det även blir synligt att förskollärarna arbetar med barnens språkutveckling genom att verbalisera olika händelser och på så vis får barnen möjlighet att förstå fler begrepp. För att förskollärarna i förskolan ska arbeta med musik krävs det att de har ett intresse för att starta i gång en sådan aktivitet. Det är viktigt att förskollärare inspirerar barnen till att våga sjunga och spela för att det ska bli en naturlig grej som sker i förskolans dagliga verksamhet (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018).

Lim (2007) har gjort en kunskapsöversikt som en sammanfattning av Vygotskij, Dewey och Steiners olika teorier. Syftet med denna artikel är att utforska Vygotskij, Dewey och Steiners olika estetiska diskurser och sedan koppla samman dessa med tidig utbildning för små barn (Lim, 2007). Denna kunskapsöversikt går att koppla till det vi nämnt ovan från Lagerlöf och Wallerstedt på så vis att Lim (2007) menar på att Vygotskij var en av de forskare som länge förespråkade vikten av att använda estetiska uttrycksformer i förskolan. Han hävdar att den estetiska funktionen som används kan bli ett verktyg för att utveckla barnens estetiska förmåga. Lim (2007) menar även att Vygotskij syftar till att estetiken kan användas på olika

vis bland annat som ett sätt att uttrycka sina känslor på samt utveckla dessa. Vidare beskriver Lim (2007) hur Steiner och Dewey förespråkade vikten av att lära genom att göra och om hur Steiner förespråkade barns fantasifulla medvetande, Steiner själv ansåg att barn har lättare att lära sig genom estetiken. Lim (2007) skriver att Dewey menade på att den estetiska relationen med barns mentala livsvärldar, har uppstått genom varandra. Författaren menar på att Dewey hävdar till att barnens lärande utvecklas som mest när de får arbeta praktiskt genom estetiska former (Lim, 2007).

Lagerlöf och Wallerstedt (2018) samt Lim (2007) ser alla musik som något viktigt men komplext i förskolans värld. De båda menar på att det är viktigt att barnen ges möjlighet till musik då det gynnar lärande inom musik men också lärande genom musik vidare i andra ämnen och uttryck. De alla menar på att förskollärarna har en stor roll i hur och när undervisningen ska ske, men att det kan vara både i spontana och fria situationer under en dag på förskolan.

Lagerlöf och Wallerstedt (2018) syftar till att språket som förskolläraren använder i de musikaliska sammanhangen med barnen är betydelsefulla för att kunna vara uppmärksam på de spontana situationerna som uppstår samt för att kunna utveckla de olika intressen som barnen visar sig ha. Lagerlöf och Wallerstedt (2018) menar också på att resultatet som visats på studien ställer krav på förskolläraryrket på så vis att den ska se till verksamhetens alla behov, vilket i detta fall är estetiska läroprocesser. Det är viktigt att utbildningen ger förutsättningar för kommande förskollärare att ge undervisning inom musik och övriga estetiska läroprocesser, men även ge större utrymme för just detta (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018). De estetiska delarna som ingår i förskolläraryrket är i behov av de olika delar som ger studenterna redskap att använda i undervisningen av de estetiska läroprocesserna med barnen på förskolan, då förskollärarna är en viktig aspekt till att musikundervisningen blir av är det är väldigt viktigt att stödja barnen i sitt musicerande både i nutid och framtid (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018).

Holmberg (2014) skriver i sin avhandling Musikskap; Musikstunders didaktik i förskole praktiker att musik i förskolan oftast sker inom ramen för en bestämd pedagogik (reproducerat) vilket innebär att pedagogerna håller mer lärarstyrda "lektioner" inom sång och musik. Däremot har det blivit synligt i studien att när barnen får möjlighet att spela instrument, så sker den sekvensen oftast fritt (improviserat) vilket innebär att barnen får spela och utforska instrumenten fritt. Rörelse till musik däremot innefattar både lärarstyrda och fria inslag alltså får barnen både en typ av "lektion" inom rörelse och musik men får samtidigt fritt utrymme till att utforska rörelse på egen hand. Precis som Lagerlöf och Wallerstedt (2018) tog upp i sin artikel är det viktigt att, som även Holmberg skriver, musikstunderna i regel inleds och avslutas via verbal instruktion från pedagogerna även fast uppstart och avslut ofta sker i samband med musicerandet (Holmberg, 2014).

Holmberg (2014) och Lagerlöf & Wallerstedt (2018) menar på att barn, pedagoger och musiken är tre aktörer som alltid samverkar inom förskolan. För att barnen ska få inflytande inom musik krävs det att alla dessa tre aktörer samspelar med varandra då de påverkas av varandra och skapar bland annat medspelare och samspelare. Begreppet musikskap blir här relevant då det ger utrymme för ett förhållningssätt som innebär att pedagogen i förskolan förväntas vara skapare av studien som sker inom musikinlärandet i samspel med barnen för att ge barnen inflytande och delaktighet genom att få vara kreativa och ge förslag på hur musikverksamheten kan fortlöpa (Holmberg, 2014), (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018).

Utifrån tidigare nämnd forskning kommer vi ha stor användning för det Lagerlöf och Wallerstedt (2018) skriver om att det krävs ett visst intresse inom musik och drama från förskollärarna för att den typen av aktivitet ska utföras i förskolan, samt att förskollärarna inspirerar barnen till att våga sjunga och dramatisera genom att visa att alla kan och att inget behöver bli perfekt. Både Lagerlöf och Wallerstedt (2018) samt Lim (2007) skriver i sitt resultat fram komplexiteten i att utöva musik och drama i förskolan vilket vi kommer få användning för i fortsatt arbete. Vi får även stor användning för Holmberg (2014) som förklarar fördelar och nackdelar med styrda och fria musiksituationer.

4 Teoretisk utgångspunkt

I kommande kapitel presenteras först Basil Bernsteins pedagogiska teori där vi tydliggör varför vi valt att använda denna teori och dess betydelse för studien. Vidare lyfter vi centrala begrepp från teorin som används i analysen.

Den valda teoretiska utgångspunkt vi valt att använda är Bernsteins pedagogiska teori. Den skapades av Basil Bernstein som utvecklade en förklaringsmodell för hur undervisningen i verksamheten kan utformas (Lundberg, 2020). Bernsteins teori menar på att det centrala i förklaringsmodellen är vem som formar den, för vem, även att tydliggöra olika bakomliggande förklaringar och logiker kopplat till de sociala konsekvenserna av den pedagogiska konstruktionen samt dess betydelse för individen och verksamheten. Teorin tar utgångspunkt i olika former av sociala kontexter (Lundberg, 2020). Bernstein skriver om hur skolan måste erbjuda: rätten till individens utveckling, social inkludering och rätten till politisk nivå. Detta är också saker som Skolverket anser skolan och förskolan ska göra för barnen.

Vi har valt att arbeta med denna teori då vi anser att den passar väl in på vårt valda studieobjekt. Bernsteins pedagogiska teori förklarar hur begrepp som makt och kontroll kan påverka undervisningen och pedagogens roll. Eftersom vårt syfte är att undersöka hur förskollärare arbetar med delaktighet och inflytande inom musik- och dramaundervisningen, anser vi att Bernsteins pedagogiska teori är en bra utgångspunkt, då teorin ser över olika undervisningstillfällen och hur de påverkas av olika faktorer. Bernstein (1983) beskriver hur den pedagogiska forskningen har kommit att spela samma roll som vetenskaplig forskning. Det betyder att läroplanen, olika kursplaner och statliga dokument har fått samma roll som vetenskapliga förklaringar (Bernsteins, 1983). Detta går att kopplas vidare till hur förskollärarna styrs i verksamheten. Eftersom alla som jobbar i förskolan ska arbeta utifrån det läroplanen beskriver om hur man ska uppfostra och undervisa, är det läroplanen och andra dokument i verksamheten som styr hur man som pedagog lär ut olika ämnen. Det blir tydligt hur förskollärarna förväntas tolka och omsätta läroplanens strävansmål in i praktiken. Vilket i sin tur gör att läroplanen är det som styr hur undervisningen ska gå till. De centrala begrepp vi kommer använda i vår analys av empirin är makt, klassifikation, kontroll, inramning, pedagogisk diskurs och regulativ diskurs.

4.1 Centrala begrepp

4.1.1 Makt

Bernsteins syn på makt innebär att makt används för att skapa, legitimera och reproducera gränser mellan olika grupper såsom kön, klass, etnicitet och ålder (Lundberg, 2020).

4.1.2 Klassifikation

Ett centralt begrepp i Bernsteins teori är klassifikation. Ett begrepp som används för att analysera och förstå makten. Klassifikation används för att förstå olika maktrelationer och för att synliggöra relationer mellan olika kategorier, kategorierna kan vara exempelvis olika grupper, ämnen eller aktiviteter. Bernstein diskuterar kring svag eller stark klassifikation. Är det stark klassifikation kännetecknas det av tydliga gränser mellan kategorier, exempelvis mellan ämnen eller mellan vuxna och barn. En svag klassifikation kännetecknas däremot av att gränserna mellan de olika kategorierna inte är lika tydliga (Lundberg, 2020). Klassifikation

bär oavsett om den är svag eller stark på makt, men i olika grader av makt. Eftersom makten är det som bibehåller gränserna mellan de olika kategorierna (Lundberg, 2020).

4.1.3 Kontroll

Kontroll är ett begrepp Bernstein använder för att förstå olika sociala sammanhang. Vem det är som styr vad, och hur går det till (Lundberg, 2020).

4.1.4 Inramning

Inramning är ett centralt begrepp i Bernsteins teori och handlar om vem som styr vad. Det handlar om vem som har kontrollen över organisationer, urval, sekvens och kommunikation. Inramning är antingen stark eller svag vilket beror på vem som har kontrollen. Exempelvis en stark inramning handlar om att det är tydligt vem som har kontrollen över kommunikationen. Vid svag inramning är mer fritt och de vuxna styr inte lika mycket. Vilket innebär att barnen har mer inflytande vid svag inramning (Lundberg, 2020). Hur inramning sker är avgörande för hur barnen får kunskapsinhämtning. De olika inramningsprinciperna styr barnens erfarenheter. Det vill säga olika inramningsprinciper skapar olika former av erfarenheter hos barn (Bernstein, 1983).

4.1.5 Pedagogisk diskurs

Bernstein använder pedagogisk diskurs för att påvisa hur praktiken är uppbyggd. Denna diskurs är inte fristående utan den är beroende av andra principer, lagar och regler som bland annat kan påvisa hur kunskaper och röster skapar andra former av kommunikation inom förskolan. Den pedagogiska diskursen är uppbyggd av både undervisningsdiskurs och regulativ diskurs. De två diskurserna använder Bernstein för att förklara vad och hur något förmedlas (Lundberg, 2020). För denna studie kommer vi använda oss i stora drag av pedagogisk diskurs och regulativ diskurs.

4.1.6 Regulativ diskurs

Bernstein använder detta begrepp för att förklara hur något förmedlas inom ett specifikt sammanhang. Även för att förklara vem det är som ska förmedla det och vem som ska ta in kunskaperna och färdigheterna. Det finns alltså inom denna diskurs möjlighet till att undersöka vem som styr vad och hur de går till (Lundberg, 2020).

5 Metod och genomförande

I kommande avsnitt kommer studiens metod att presenteras. Metoden för datainsamling, urvalet samt genomförandet av studien kommer presenteras först. Vidare beskrivs insamlingen av material samt bearbetningen och analysmetoden av dem. Det avslutas sedan med att beskriva studiens validitet, reliabilitet samt estetiska aspekter.

5.1 Metod för datainsamling

Det vi studerade var att synliggöra hur förskollärare legitimerar sitt arbete med att ge barn möjlighet till delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama i relation till hur detta behandlas i läroplanen för förskolan (lpfö18, 2018).

Vår studie utgår ifrån en kvalitativ ansats. Inom en kvalitativ ansats menar Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) att man strävar efter att kunna beskriva, förstå, förklara och tolka något. När vi har samlat in empiriskt material har vi använt oss av en kvalitativ metod, genom samtalsintervjuer i form av fokusgrupper. Barmark och Djurfeldt (2021) menar att genom en kvalitativ metod får man fram hur människor kan resonera kring ett visst fenomen. Detta för att en kvalitativ metod riktar in sig på hur olika människor resonerar kring det fenomen man vill ta reda på mer om, vilka argument som beskrivs samt vilka deras uppfattningar är. Syftet med en kvalitativ ansats är inte att få fram en siffra på något utan att få fram tankar och funderingar som framkommer under intervjun om det valda ämnet. Vidare kommer vi sedan bearbeta och analysera det kvalitativa empiriska materialet, i form av transkriberingen från intervjuerna (Ahrne & Svensson, 2015).

Vår grundtanke var att intervjua tre till sex förskollärare i olika fokusgrupper. Vi hade då tänkt använda oss av ostrukturerade samtalsintervjuer som Barmark och Djurfeldt (2021) menar är att föredra. De menar på att genom ostrukturerade samtalsintervjuer får de som blir intervjuade en möjlighet att utveckla sina tankar och idéer. Genom dessa typer av intervjuer får man innehållsmässigt ett betydligt rikare material (Barmark & Djurfeldt, 2021). Fokusgruppsdiskussioner definieras som diskussioner som sker i grupp där tre till sex förskollärare möts och diskuterar olika aspekter av ett specifikt tema eller ämne med varandra på ett fokuserat sätt (Dahlin-Ivanoff, 2015). Att använda fokusgrupper som metod har många fördelar och det har blivit synligt att metoden är användbar när man vill utforska människors tankar om ett specifikt ämne. På så vis kan man få reda på vad deltagarna tycker om ämnet men även varför de tycker som de gör och på så vis få fram olika typer av perspektiv och tankar kring ämnet som tilldelats i gruppen (Dahlin-Ivanoff, 2015). Metoden används också för att få ett större perspektiv på ämnet genom att diskussionen som sker blir som en slags brainstorming och leder till att förskollärarna börjar utforska ny kunskap men även stärka den kunskap de har med sig från sina olika erfarenheter (Dahlin-Ivanoff, 2015). Dahlin-Ivanoff (2015) menar på att fokusgruppsdiskussioner är ett bra sätt att arbeta i kombination med kvalitativ metod för att de olika metoderna styrker varandra och utvecklar ett större diskussionsforum som kan vara betydelsefullt för resultatet av studien.

Tyvärr så hade vi svårt att få tag på förskolor som ville ställa upp på en intervju i fokusgrupp. Detta för att arbetet är så otroligt komplext och att det är svårt att få loss flera förskollärare från barngruppen samtidigt. Ett problem var också att vi inte lyckades få svar från många förskolor, majoriteten svarade inte alls medan endast två svarade nej och två svarade ja. Det blev däremot inga fokusgruppsintervjuer utan det blev vanliga gruppintervjuer på två förskollärare vardera. Det var ändå enligt oss bättre än enskilda för att det blev en diskussion mellan de två förskollärarna utifrån våra frågor.

Vi har även spelat in intervjuerna genom röstupptagning för att underlätta för oss själva vid transkriberingen. I en inspelad intervju är det inspelade ljudet det som utgör studiens data, medan transkriberingen av ljudet utgör det empiriska materialet (Ahrne & Svensson, 2015). Eftersom vi endast fick ihop två gruppintervjuer med två förskollärare vardera har vi även valt att göra en diskursanalys på förskolans läroplan Lpfö18 (2018) för att sedan jämföra denna och sätta den i relation till de analyser vi gjort över våra intervjuer.

5.2 Urval och avgränsningar

Undersökningen har genomförts på två förskolor i två olika kommuner utanför Göteborgs kommun. Till en början var vår tanke att undersökningen skulle genomföras på fyra förskolor, två kommunala, en privat och en förskola som uttalat arbetar inriktat med musik eller drama. Anledningen till att vi ville ha det urvalet var för att se hur olika förskolor arbetar, då det kan skilja en del mellan privata och kommunala förskolor och om det var någon större skillnad hos de förskolorna som hade en uttalad inriktning. När vi valde ut förskolor försökte vi även hitta förskolor som låg i olika områden runt om i Göteborg stad, då vi resonerade att även det kan påverka resultatet. I slutändan fick vi förskolor som låg i två olika kommuner, vilket vi var nöjda med då det kan skilja från kommun till kommun hur man arbetar med de estetiska lärprocesserna inom förskolan. Det kan handla om olika styrdokument som kommunen har, därav ville vi se om förskolorna jobbar på olika sätt med de estetiska lärprocesserna. För att sedan kunna jämföra de olika förskoleverksamheterna med varandra men även i jämförelse med läroplanen för förskolan (2018) och vad den säger om musik, drama, delaktighet samt inflytande.

I och med att vi gjorde gruppintervjuer valde vi att försöka ha två till tre stycken förskollärare från olika avdelningar. Detta för att få flera olika perspektiv på hur de arbetar med musik och drama samt barns delaktighet och inflytande i de estetiska ämnena. Eftersom olika avdelningar kan arbeta på olika sätt, då olika förskollärare kan ha olika synsätt på de estetiska lärprocesserna.

Vid urvalet av vilken typ av studie vi ville genomföra, funderade och diskuterade vi för- och nackdelar med att göra en intervjustudie eller observationsstudie. Vi kom fram till att intervjuer var den metod som skulle tillgodose vårt ämne på bästa sätt. Men även för att det blev enklare att få svar på våra frågeställningar genom intervjuer, då våra forskningsfrågor är utformade efter en intervjustudie. Det som är bra för oss med intervjuer är att via ostrukturerade samtalsintervjuer får de förskollärare som blir intervjuade en möjlighet att utveckla sina tankar och idéer (Barmark & Djurfeldt, 2021). Vilket hjälper oss att få mer utvecklade svar och chansen till mer analysmaterial som kan ge svar på våra forskningsfrågor.

Vi funderade på att göra observationer som metod innan vi valde intervjuer. Fördelarna med observation är att man kan göra olika typer av observation. Det som är bra med observationer är att man är i samspelet men man har en mer passiv roll. Vilket vill säga att man har koll på allt som händer runt om kring men att man ändå är aktivt närvarande på vad som sker i stunden (Lalander, 2015). Även vid observation kan man föra anteckningar men man kan också använda sig av videoobservation. Något som anses vara ett bra sätt att samla in empiri, då man kan kolla på samma inspelade sekvens flera gånger och upptäcka saker som först blir synliga när man kollat flera gånger. Man kan även kolla på inspelningen med skilda fokus och få en ögonöppnare för saker man inte tänkte på från början (Eidevald, 2015). Det som är nackdelen med observationer utifrån vår problemformulering, är att det är svårt att observera

ämnet utan att det blir under kontrollerade former. Då vi vill undersöka hur förskollärare arbetar med barns inflytande och delaktighet inom de estetiska ämnena musik och drama.

Ännu en nackdel enligt oss som skulle kunna uppstå med observationer är hur pedagogerna förhåller sig till oss. Det kan lätt hända att vi påverkar förskollärarna vi observerar att försöka få aktiviteten att gå så bra som möjligt, vilket gör att de inte blir naturligt. Det blir då svårt att se hur mycket delaktighet och inflytande barnen får i ämnena när det vanligtvis sker under en aktivitet. Vi ansåg helt enkelt att det som passade vår studie bäst var att göra intervjuer med olika pedagoger på olika förskolor för att kunna undersöka hur de arbetar med musik och drama samt delaktighet och inflytande med barnen. Detta för att vi ville få en större bild över hur förskollärarna arbetar med ämnena och vidare kunna synliggöra hur det görs.

Några avgränsningar inom ämnet som vi har valt är att vi ska fokusera på endast musik och drama och inte alla estetiska läroprocesser. Dels valde vi att göra så för att korta ner studien, dels för att vi själva tycker att vi sett att det inom bild och dans är mer vanligt att barnen får mer frihet, inflytande och delaktighet. Utifrån egna erfarenheter har vi även sett att det är svårare att styra barnen inom bild och därför tror vi att det är mer accepterat att barnen får göra "som de vill" inom bild så länge de håller sig inom ramarna för själva skapandet. Dans tror vi också att det oftast är mer fritt då förskollärare väljer att arbeta med dans mer som ett sätt att låta barnen röra på sig och bli av med energi.

5.3 Genomförande och datainsamling

Inför genomförandet av våra datainsamlingar hade vi i förväg förberett en intervjuguide (se bilaga 1) med våra intervjufrågor som förhoppningsvis skulle ge svar på våra forskningsfrågor och syfte. I intervjuguiden hade vi även med förslag på extra frågor som skulle kunna dyka upp under intervjun och även förslag på utvecklande frågor och exemplifierande frågor i fall samtalet inte skulle flyta på eller om vi önskade några konkreta exempel på hur de arbetar. I samband med att vi tog kontakt med förskolorna skickade vi även med en samtyckesblankett (se bilaga 2) som de skulle fylla i, i förväg som visade på att de godkände att vi spelade in intervjuerna för att senare kunna transkribera dem.

Vår första gruppintervju tog plats på en förskola utanför Göteborgs kommun, det var två förskollärare närvarande och vi tre som utförde studien. En utav oss var intervjuare, den andra var sekreterare och skrev ner det som sades och den tredje satt med och lyssna för att flika in om det var några frågetecken eller om det var några extra frågor utöver intervjuguiden. När vi hade satt oss ner visade det sig att förskollärarna inte hade skrivit på samtyckesblanketten som vi skickat ut då det antagligen hade missats eller glömts bort. Vi själva hade också glömt att ta med extra blanketter som de kunde fylla i. Därav frågade vi förskollärarna om det var okej att vi spelade in ljudet av samtalet och att det bara är vi som kommer ha tillgång till ljudinspelningen vilket dem var okej med. Efter det presenterade vi vårt ämne och nämnde lite kort hur intervjun kommer gå till och att det inte fanns några rätta eller fel svar. Sedan satte vi i gång inspelning och ställde våra första frågor som var några bakgrundsfrågor, där vi bland annat frågade om när de läste sin utbildning och hur länge de har jobbat. För att sedan gå vidare till inledande frågor och det var dessa frågor som framför allt skulle ge svar till våra forskningsfrågor, efter det hade vi några generella frågor där vi även använde oss utav en trestegsraket. Efter att vi hade ställt våra nedskrivna frågor dök det även upp lite andra frågor som vi ansåg vara intressanta att få svar på utifrån vad förskollärarna hade svarat på tidigare frågor, dessa står även med i intervjuguiden (se bilaga 1). Under intervjun hade vi kommit överens om att försöka vara så in lyssnande som möjligt, ge dem tid att svara och utveckla

och att inte avbryta dem för att ställa några extra frågor eller be dem att utveckla svaret. I sådana fall gjorde vi det efter att dem hade diskuterat färdigt den frågan man var på eller när det blev en naturlig paus. Intervjun höll på i ungefär 25 minuter och vi kände oss nöjda med svaren vi hade fått och när intervjun var slut tackade vi för oss och tackade förskollärarna för att de var villiga att ställa upp.

Någon dag efter började vi transkribera ljudfilen och det gick till på det sättet att vi använde oss av skrivprogrammet Word dikteringsprogram. Vi spelade upp ljudfilen via datorn och Word/datorn skrev ner hela intervjun åt oss. Efter det delade vi upp texten och gick igenom den igen för att se till så att allt stämde och separerade texten efter vilken förskollärare det var som pratade.

Processen för intervju två gick till på ungefär liknande sätt som den första. Intervjun tog plats på en förskola utanför Göteborgs kommun och även här var det två förskollärare som var närvarande. Den här gången hade vi kommit ihåg att ta med oss samtyckesblanketten (se bilaga 2) och även denna gång hade de inte fyllt i den i förväg, så vi bad dem fylla i samtyckesblanketten och förklarade anledningen till att vi bad dem skriva på. De fick skriva på två stycken, en för de själva att behålla och en för oss att ta med tillbaka. Den här gången var vi bara två som hade hand om intervjun då en utav oss fick stanna hemma på grund av sjukdom. Vi löste det på så sätt att en utav oss var intervjuare och den andra var både sekreterare och hade lite extra koll på om något missades eller om det dök upp några frågetecken. Även denna gång utgick vi ifrån intervjuguiden (se bilaga 1) men vi hade även lagt till de extra frågorna som dök upp under första intervjun då vi ansåg att de var relevanta till vårt ämne. Vi presenterade ämnet och hur intervjun förväntades gå till och sedan startade vi ljudinspelning och satte i gång intervjun med våra bakgrundsfrågor. Intervjun flöt på bra och höll på i ungefär 35 minuter, även här försökte vi vara in lyssnande och att inte avbryta förens de antingen hade pratat färdigt eller om det kom in en naturlig paus. När intervjun var slut tackade vi för oss och för att de var villiga att ställa upp. Transkriberingen skedde någon dag efter och även här gick transkriberingen till på liknande sätt som för den första intervjun. Själva analyserna av transkriberingarna skedde senare efter att vi fått tag på boken, handbok i kvalitativ analys (2019).

Eftersom vi inte lyckades att få ihop tillräckligt med intervjuer för att kunna genomföra analysen av vårt arbete fick vi ta till plan b. Plan b innebar att vi fick ta fram läroplanen och analysera den utifrån vårt syfte och våra forskningsfrågor. Datainsamling av läroplanen gick till på sådant vis att vi läste igenom läroplanen för förskolan (2018) fram tills att den löpande texten tar slut och förskolans mål och riktlinjer radas upp på sidan tolv. Vi läste tillsammans ett stycke i taget, där vi tog ut vissa ord och meningar som kunde kopplas till vårt ämne och det som behövs för att kunna göra en diskursanalys på läroplanen då det var det vi skulle göra. Vi tittade extra noggrant efter ord som musik, drama, delaktighet, inflytande samt hur man skulle arbeta med det och vem som skulle göra vad. Efter att vi hade markerat de ord och meningar som var intressanta för oss gick vi vidare med att sortera och färgmarkera orden efter olika kategorier för att vi skulle kunna genomföra vår diskursanalys.

5.4 Analysmetod

I analysen valde vi att använda oss av både diskursanalys och innehållsanalys. Vi började att göra en innehållsanalys på transkriberingen av intervjuerna och gick sedan vidare med en diskursanalys. En innehållsanalys används för att kunna sortera, reducera och argumentera kring det empiriska materialet (Svensson & Ahrne, 2015). Däremot används en diskursanalys för att hjälpa oss förstå och tolka språkets roll i hur individer skapar sin verklighet. Denna

analysmetod hjälper oss att kunna studera vilka sanningar eller antaganden som skapas om vad som ses som normalt och onormalt. Men även vad som tas för givet och osynliggörs via text eller tal (Bolander & Fejes, 2019). Anledningen till att vi valde att använda oss av en diskursanalys var för att kunna koppla till Bernsteins (1983) teori och centrala begrepp inom hans teori. Där vi valde att använda två av hans större begrepp: pedagogisk diskurs och regulativ diskurs. Under hela analysen har vi haft Bernsteins teori i bakhuvudet, för att alltid kunna koppla tillbaka och fundera över vilken diskurs det är som blir synlig.

Vi valde även att analysera delar av läroplanen för förskolan (2018), dels för att vi inte hade tillräckligt med intervjuer och att vi då ansåg att de var relevant att göra en jämförelse mellan det läroplanen säger och det förskollärarna säger. Vi valde ut olika delar i läroplanen som vi ansåg var mest relevanta och intressanta, för att sedan kunna fördjupa oss vidare i vad som skrevs och hur de skrevs fram.

Efter att intervjuerna genomförts påbörjade vi transkriberingen och bearbetning av empirin. och när transkriberingen blev färdig skrevs den ut i pappersformat. Svensson och Ahrne (2015) diskuterar hur transkriberingen av de utskrivna intervjuerna är det som utgör det empiriska materialet. Efter det var det dags att läsa igenom vårt material för att synliggöra hur förskollärarna talade om musik och drama samt barns delaktighet och inflytande i förskolan. Under läsning av transkriberingen strök vi under de ord som gav svar på vårt syfte, för att sedan ta de delarna och koda av dem. Dessa koder sorterades sedan in i fyra olika kategorier. Därefter gjorde vi en diskursanalys på innehållsanalysen, då använde vi oss av de fyra steg som Bolander och Fejes (2019) tar upp i boken *Handbok i kvalitativ analys*.

5.4.1 Steg ett

När vi gjort en översiktlig läsning av båda transkriberingarna och kategorierna från innehållsanalysen kunde vi nu påbörja vår diskursanalys. Vi kunde nu tydligt se hur förskollärarna framförde och talade om deras verklighet kring musik och drama, samt hur mycket delaktighet och inflytande barnen fick i de estetiska inom verksamheten. När vi sedan arbetade med läroplanen gjorde vi först en översiktlig läsning för att kunna plocka ut vart det skrevs om det som var relevant för vårt arbete utifrån vårt syfte estetiska lärprocesser samt delaktighet och inflytande. Vi valde att analysera första delen av läroplanen som är en översikt över hur förskolan ska arbeta eller ge möjligheter till barnen på ett visst sätt. Vi använde oss därför inte av de upp-punktade läroplansmålen i vår analys (Bolander & Fejes, 2019).

5.4.2 Steg två

I steg två plockade vi ut delar som var återkommande i båda transkriberingarna kring vårt ämne i studien. Dessa delar togs ut för att kunna göra en närmare analys på, något som Bolander och Fejes (2019) förklarar som en fördjupande analys om vad som talas om och hur det talas om det. Vi kunde vidare ställa upp kategoriseringarna emot varandra och se vad som talades om i kategorin och hur de talades om (Bolander & Fejes, 2019).

Under steg två plockade vi ut delar från läroplanen som är relevanta för vårt syfte. Det gjorde vi genom att stryka under ord och fraser som kan komma att vara användbart för vårt arbete. Vi plockade även ut hur de pratade om de olika ämnena, hur skrevs de fram och hur gick det att tolka dem. Ibland stod det att *barnen ska ges möjlighet* och ibland stod det bara *barnen ska* och hur kan detta då tolkas (Bolander & Fejes, 2019)?

5.4.3 Steg tre utifrån diskursiv psykologi

Detta steg i en diskursiv psykologi handlar om att fokusera på hur olika samtal och texter får konsekvenser av olika sociala interaktioner (Wiggins & Eriksson Barajas, 2019). Här har vi fokuserat på samspelet mellan sociala handlingar och psykologiska konstruktioner. Vi har analyserat genom att undersöka djupare hur förskollärarna pratade om vissa specifika delar. Även genom att lyssna på vilket sätt dem talar om det, finns det olika undermedvetna saker som blir tydliga eller kan man läsa mellan raderna på hur de pratar om ämnet. Vi plockade sedan ut olika exempel där förskollärarna pratade om hur de arbetar, hur de kunde arbeta eller varför de inte arbetade med vissa specifika saker (Wiggins & Eriksson Barajas, 2019).

5.4.4 Steg tre utifrån diskursanalys

I detta steg analyserade vi det som ansågs vara normalt eller onormalt inom läroplanen. Man kan även kalla det vad som osynliggjorts (det onormala) eller vad som är självklart (det normala). I det tredje steget kollade vi lite extra på det normala, alltså vad som är självklart. Det som ses som självklart är ofta det som skrivs mellan raderna och som man får arbeta lite extra med för att hitta allt som är relevant (Bolander & Fejes, 2019).

5.4.5 Steg fyra

I steg fyra fokuserade vi mer på det onormala, alltså det som inte blir synligt i läroplanen. Vi kollade närmare på de delar som det skrivs lite om och som blir mer osynliga. Men även hur det skrivs om att förskolan eller utbildningen ska arbeta i dessa delar. I de onormala eller osynliga delarna stod det att "barnen ska ges möjlighet att" (Lpfö18, 2018, s. 9) och då blir det tydligt att det handlar om att tolka hur förskollärarna ska arbeta med det tillsammans med barnen (Bolander & Fejes, 2019).

5.5 Validitet, reliabilitet och generalisering

Validitet är ett begrepp som handlar om att man undersöker utifrån undersökningens studie, att man endast undersöker det som ska undersökas (Thurén, 2019). Det är viktigt att man i studien endast undersöker det som avses ska undersökas, det handlar om hur noggrann och systematisk man varit under hela studien (Thornberg & Fejes, 2019). Reliabilitet handlar om att något är tillförlitligt, det vill säga att undersökningen är korrekt genomförd. Om olika forskare uppnår samma resultat eller liknande resultat medför det en högre reliabilitet (Thurén, 2019). Det är svårt att avgöra vilken nivå av validitet och reliabilitet studien uppnår. Däremot kan vi säga att vår undersökning är valid, då vi hela tiden återkopplade till vårt syfte och frågeställning. Vi gjorde det för att hela tiden se till att studien endast undersökte det som skulle undersökas, det är därför viktigt att alltid återkoppla och se till att studien kopplas samman. Det är däremot svårt att tillämpa reliabilitet, då det finns många olika faktorer som kan påverka. Vi fick bara anta att de förskollärarna som deltog svarade så ärligt som möjligt på våra frågor, men det finns också yttre faktorer som kunnat påverka detta till exempel distraktionsmoment. Vidare kan även vår okunskap om hur man intervjuar påverka förskollärarnas svar på de intervjufrågorna vi ställer, därför var det viktigt att vi höll oss så neutrala vi kunde för att på så vis inte påverka förskollärarna och deras svar. För att en annan studie skulle kunna komma fram till samma resultat vid en upprepad studie, skulle det krävas att forskarna för den studien skulle behöva tolka förskollärarna likadant, något som är i princip helt omöjligt. Däremot stärks reliabiliteten något eftersom vi redovisar citat från förskollärarna för att kunna stärka våra tolkningar (Ahrne & Svensson, 2015).

Generalisering handlar om i vilken grad studiens resultat appliceras på individer, situationer eller händelser som inte har ingått i den tidigare studien. Generalisering ställer en rad olika frågor om hur, när, var och för vilka resultatet är användbart för (Thornberg & Fejes, 2019). Inom en kvalitativ forskning finns det större risk för kritik, då det oftast saknas möjlighet till att generalisera på samma sätt som inom en kvantitativ forskning (Ahrne & Svensson, 2015). Hade vi i stället skickat ut en enkät till hundra förskollärare hade generaliserbarheten varit större, än vad den är i vår studie. Det går därför inte att generalisera vår studies resultat för hela yrkesgruppen. Därför anses vår studie ha en låg generalisering utifrån att vi intervjuade endast fyra förskollärare.

5.6 Etiska aspekter

Inom vår valda metod finns det en rad etiska aspekter att ta hänsyn till, det kan till exempel handla om att förskollärarna vi ska intervjuva möjligtvis inte vill bli dokumenterade. Det kan också hända att förskollärarna som blir intervjuade känner sig "attackerade" om vi som intervjuar ställer frågor på fel sätt eller inte verkar neutrala i vårt arbetssätt. Det är därför viktigt att vi som intervjuar har studerat våra frågor noga samt vårt sätt att intervjuva för att det ska bli så bra som möjligt för dem förskollärare som blir intervjuade. Inför våra intervjuer har vi även valt att utgå från de fyra etiska huvudkraven. Informationskravet är den första delen i huvudkraven, det handlar om att personerna som ska bli intervjuade är medvetna om studiens syfte och vad den ska åstadkomma (Eidevald, 2015). Eidevald (2015) beskriver vidare vikten i att förskollärarna som deltar i intervjun direkt får information om att det under hela intervjuens gång är okej att avbryta och att deras deltagande hela tiden är frivilligt. Förskollärarna som blir intervjuade ska också veta att efter intervjun är klar och materialet blivit anonymt transkriberat, så raderas materialet över intervjun, och detta ingår i nyttjandekravet inom de fyra huvudkraven (Eidevald, 2015). Sedan finns även konfidentialitetskravet som syftar till att de som blir intervjuade är anonyma då personuppgifter helt har avidentifierats, det vill säga, det framgår inga namn på personerna i intervjun samt vilken förskola de arbetar på. Det sista kravet, samtyckeskravet, som Eidevald (2015) syftar till är att förskollärarna visar sitt godkännande att delta i studien.

Enligt Vetenskapsrådet (2017) är det viktigt att man inhämtar samtycke inför en intervju. Då det handlar om att en studie ska utföras med respekt för människors värde. De mänskliga rättigheterna ska alltid betraktas i en studie, och det ska tydligt framgå att de deltagande kan avbryta sin delaktighet när som. Vi har därför utifrån allt detta valt att skriva ut och förmedla en samtyckesblankett (se bilaga 2) där alla som kommer delta i intervjun behöver skriva under och godkänna sitt deltagande. I samtyckesblanketten framgår det även tydligt att vi valt att spela in intervjun vilket de som deltar då ger godkännande till. Vi framtog samtycket både via att de skrev på blanketten och gav sitt muntliga samtycke. Däremot under första intervjun framgick samtycket endast muntligt mellan oss och förskollärarna. Detta då blanketterna inte kom med, vilket gjorde att förskollärarna fick ge ett tydligare muntligt samtycke.

6 Resultatredovisning

Vi har valt att presentera vår empiri utifrån olika teman. Inledningsvis börjar vi med att presentera delar från läroplanen i förskolan (Lpfö18, 2018) som togs ut och observerades närmre. Sedan synliggör vi de stora diskursdelarna från intervjuerna med förskollärare. Vi avslutar därefter med att presentera en jämförelse mellan resultatet från läroplanen och intervjuerna.

6.1 Läroplanen för förskolan

“Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter ” (Lpfö18, 2018, s. 5).

Utifrån citatet ovan blir det tydligt att delaktighet och inflytande är det som skrivs fram på ett *självlart* sätt i läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) utifrån de ordval som används. Exempelvis skriver läroplanen fram att utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa. Det kan tolkas att läroplanen i detta citat syftar till att det är en självklarhet, att utbildningen ska göra dessa delar som skrivs fram samt att det är en självklarhet att barnen har rätt till delaktighet och inflytande. Vi tolkar det på så vis att det är ett måste att använda delaktighet och inflytande i förskolan och att det ska ske i den dagliga verksamheten. Detta för att man som förskollärare anser att det är en självklarhet att barnen har rätt till delaktighet och inflytande. I och med att läroplanen skriver fram delaktighet och inflytande på det självklara sätt de gör, hade det varit tabu om man i förskolan inte arbetade med det. Vidare tolkning är att utbildningen har kontrollen över vad som bedöms vara barnens bästa genom att göra olika bedömningar och inramningar över vad de tycker är relevant för att tillgodose barns utveckling och lärande. Bernstein (1983) använder begreppet kontroll för att belysa olika sociala sammanhang, men även för att förstå vem som styr vad och hur det går till. Utbildningen styr vad som *anses* vara barnens bästa och hur förskollärarna ska tillämpa dessa i praktiken.

Förskolan ska uppmuntra barnen att föra fram sina tankar och idéer och skapa förutsättningar för detta. Barnens åsikter ska tas tillvara i utbildningen och de ska få möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån sina egna förutsättningar. På så sätt kan barnen utveckla tilltro till sin egen förmåga samt bli delaktiga och utöva inflytande över utbildningen (Lpfö18, 2018, s. 6)

I citatet ovan får vi en överblick över vem som ska förmedla vad och vem som ska ta in kunskaper och ges färdigheter. När vi analyserade citatet blev det synligt hur den regulativa diskursen framgår. Detta genom att det i läroplanen och detta citat framgår det tydligt att det är förskolan som *ska* uppmuntra och ta vara på barnens åsikter i utbildningen. Detta för att barnen ska få tilltro till sina förmågor och kunna utöva delaktighet och inflytande över utbildningen. Läroplanen skriver tydligt fram att förskolan ska uppmuntra barnen till egna åsikter och uppfattningar samt att barnen ska få delaktighet och inflytande över utbildningen utifrån sina förutsättningar (Lpfö18, 2018). Det är även tydligt att det är *förskolan* som *ska* uppmuntra barnen till att framföra sina åsikter och idéer i verksamheten.

Barnen ska ges tid, rum och ro till eget skapande. De ska få möjlighet att utforska, reflektera kring och beskriva sin omvärld. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva, gestalta och kommunicera genom olika estetiska uttrycksformer som bild,

form, drama, rörelse, sång, musik och dans. Detta inbegriper att barnen ska få möjlighet att konstruera, forma och skapa genom att använda olika material och tekniker, såväl digitala som andra. På så sätt är skapande både ett innehåll och en metod i förskolan för att främja barnens utveckling och lärande (Lpfö18, 2018, s. 9).

Tittar vi närmare på citatet ovan kan vi tydligt se att de estetiska ämnena tydligt skrivs fram endast en gång i den löpande texten i läroplanen. I andra delar av läroplanen nämns andra ord som fantasi, skapande och kreativitet, men det är inte uttalat att det handlar om de estetiska ämnena musik och drama, vilket gör att de ämnena osynliggörs och på så vis anses som onormala (Bolander & Fejes, 2019) i förskoleverksamheten. Delaktighet och inflytande nämns däremot på flera ställen men kan även läsas fram mellan raderna, vilket gör att de ses som två mer självklara och normala begrepp inom förskolans styrning.

Vi har uppmärksammat en distinktion mellan hur läroplanen lyfter begreppen sång och musik. Sång är en kategori som naturligt faller under musik, men ändå skriver läroplanen fram en viss olikhet mellan begreppen. Vår tolkning utifrån detta blir då att sång och musik skrivs fram som två olika saker. Eventuell vidare tolkning på det skulle kunna vara att musik och sång anses vara viktigare än drama, detta genom att läroplanen benämner både sång och musik i samband till varandra. Eller så kan man tolka det som att de hänger ihop men att sång är specifikt för att sjunga, medan musik är mer för att spela instrument.

En vidare tolkning vi har gjort när vi analyserade var att i citatet kring de estetiska lärprocesserna skrevs det fram att förskolan ska ge barnen möjlighet till musik och drama. Detta tolkar vi som att det inte är ett måste, utan att det innebär att man ska ge barnen möjlighet till att lära men det finns inga krav på att de ska lära sig något. I läroplanen skrivs de estetiska ämnena fram som något barnen ska få möjlighet att göra. Den pedagogiska diskursens regulativa aspekter handlar om att barnen ska ges möjlighet att göra och att det vidare förutsätter att barnen är intresserade av att undersöka och utforska. Vid vidare tolkning kan vi läsa fram att undervisningsdiskursaspekten av den pedagogiska diskursen menar på att vad som ska läras och undervisas inte är lika framträdande. När läroplanen skriver fram att det ska finnas möjligheter för barnen, kan det handla om att förskolläraren ger möjlighet till barnen att lära sig inom de estetiska ämnena Musik och drama. Barnen behöver nödvändigtvis inte ta emot den kunskapen (Lundberg, 2020).

6.2 Intervjuer med förskollärare

Utifrån analys av de två intervjuerna har vi tagit fram olika exempel där förskollärarna pratar om de olika utgångspunkterna. Vi kommer börja med att presentera drama sedan musik och för att sedan avsluta med delaktighet och inflytande.

6.2.1 Drama

Ja jag kan ju tycka att drama kan ju också lite tufft så men när det är med barnen så blir de något helt annat så klart för att dom tänker ju inte på att man tycker det är jobbigt utan där kan man ju vara hur man vill liksom där kan man ju verkligen liksom leva ut.

(Förskollärare 2)

Ja men det det och även måla eller eller skapa vi har ju våra ateljéer och dom ska ju vara i den det här att du kan gå in och göra det du vill eller som vi hade våran /.../ nu

som plockade ut färg för hon hittade en pinne som hon ville måla med och prova och måla med så det blir ju liksom att dom gör det och de är ju också mer jag ska inte säga mer bekväma med det men sen drama i sig tror jag både vi eller jag om jag nu pratar utifrån mig själv, jag och även barnen är mera obekväma eller att det blir lite konstigt att göra men däremot att gå in i roller när man leker rollekar och sånt det gör ju både barnen och vi ganska spontant men själva en dramaövning är ju svårt. Sen har vi också, det finns ett program på SVT som heter vi hamnar väldigt mycket i olika program och så försöker vi göra likadant, härmapa heter det och det är charader typ så då har vi gjort ganska långa meningar som de får gestalta och det tycker de är väldigt roligt också det har vi kört några gånger så eller typ göra några tester från bäst i test varianter och sånt där det tycker dom också är kul om man gör något sånt. Det beror på vad man läst och också associerar till just drama och sånt där, är det när man klär ut sig eller är det när man är en vanlig teater eller är det.

(Förskollärare 3)

I citaten ovan får vi en tydlig bild av att förskollärarna från två olika förskolor beskriver svårigheten i att jobba med drama, då både de och barnen i regel blir obekväma. Vår tolkning av detta blir att förskolan anser att barnen också blir obekväma i utövandet av drama. Men frågan är hur förskollärarna vet att barnen är obekväma i utförandet av drama, har de faktiskt sett hos barnen att de är obekväma eller speglar de sina egna känslor genom barnen. Läser man mellan raderna av det förskollärare 3 säger i citatet ovan, börjar hen att prata både för sig själv och sina kollegor om att de är obekväma med drama, men ändrar snabbt till att säga att hen ska utgå ifrån sig själv. Det kan visa på att det finns en norm bland kollegorna att man kollektivt är obekväma med drama.

Det blir tydligt att förskollärarna undermedvetet använder sig av ett diskursivt konstruktionsarbete för att avgränsa vad drama är och inte är. Vi tolkar det som att förskolläraren är i konflikt med vad som anses vara drama och vad som inte anses vara drama. När förskolläraren beskriver drama utifrån den estetiska diskursen som uttrycker hur de borde arbeta med exempelvis drama, gör det att den estetiska diskursen går i konflikt med den praktiska diskursen där det går att tolka att förskolläraren inte vet hur hen ska förhålla sig till de estetiska ämnena i praktiken.

Vi tolkade ur sammanhanget att mycket handlade om att förskollärarna känner sig obekväma inom ämnet och tycker att det är jobbigt. När vi sedan frågat om de tycker det är svårt att arbeta med samt att hitta dramaövningar säger de "nej" men samtidigt säger de att det är jobbigt och att det inte görs så ofta. Förskollärarna använder sig av den regulativa diskursen när de pratar om drama, med det menar vi att dem diskuterar utifrån hur man som förskollärare ska vara i relation till drama. De är ofta medvetna om att de använder sig av ursäkter för varför de inte arbetar med drama, då de menar på att det är jobbigt och svårt att arbeta med det (Lundberg, 2020). Vidare diskuterar förskollärarna i nästa andetag att det egentligen inte är så jobbigt att arbeta med drama, men att man blir väldigt bekväm och samtidigt förklarar att det är enklare att använda sig av musiken och menar på att det inte är "lika jobbigt". Vilket vi kan tolka till den diskursiva praktiken där förskollärarna ville framstå som förebilder för oss blivande förskollärare, detta för att de ville påvisa att de är medvetna om varför de inte väljer att arbeta med drama.

I vidare diskussion med förskollärarna blev det även tydligt att den pedagogiska diskursen tog plats i diskussionen, då det handlar om att diskursen formas genom förskollärarens erfarenhet och bakgrund, läroplaner samt samhällets förväntningar (Lundberg, 2020). Detta utifrån att läroplanen förväntar sig att man inom utbildningen ska ge barnen möjlighet till de estetiska

ämnena. Att man som förskollärare ska ge *möjlighet* till drama även att det kan bidra till att man inte gör det. Vilket dessa förskollärare var medvetna om, att de hade bara “ursäkter” till varför de inte gör de. Det blev även synligt att den pedagogiska diskursen och den praktiska diskursen inte gick hand i hand, då den ena hade förväntningar på att de skulle ske medan den andra blev att man inte gjorde det i praktiken för att det var jobbigt eller för att man var obekvämt i det (Bernstein, 1983).

6.2.2 Musik

Vi har våra samlingar då det kommer mest musik i alla fall. Kör lite sånger och lite så. Sen har vi fredags dans på fredagarna, då är vi utomhus i största mån och dansar och tjoar och så. Sen har vi /.../ nu som jobbar inne hos oss på /.../, som kan spela typ allt, så /.../ har tagit in gitarren igen som vi har saknat lite, jag kan själv inte spela något instrument tyvärr. Så det har varit lite gitarr, ukulele, lite dem här vad heter dem djembetrummorna.

(Förskollärare 2)

Vi spelar ju mycket musik via telefonen så bara lyssnandet sker ofta och det gör dom andra avdelningarna också. Varje morgon är det musik.

(Förskollärare 1)

Även pianot öppnar vi locket på ibland så de själva får klinka lite, men där är det inte heller någon som kan spela nu tror jag. /.../

(Förskollärare 1)

Nej men det är ju samma som /.../, som är gammal i gården och är 60 plus som har sån enorm ryggsäck med sånger, ja hon kompar alltså så här roliga taktfyllda rim och ramsor och liksom mat sånger och grejer och barnen nappar på det och det är mycket sånger som jag aldrig hört men barnen tycker om dem.

(Förskollärare 4)

Jag har spontana sångsamlingar ibland, för länge sen när jag jobbade i Partille över tio år sedan så gick jag en musikutbildning med eller inte musikutbildning men jag var på en föreläsning, materialet hette “mera sång godis” och det materialet finns väldigt mycket enkla låtar som man kan kompa på gitarr och dom har jag lärt mig att spela, jag kan inte spela gitarr men jag kan några ackord och de flesta är ganska enkla där, så där finns det enkla sånger och sånt som vi sjunger spontant innan lunch eller så.

(Förskollärare 3)

Utifrån citaten från intervjuerna blev det synligt att förskollärarna känner sig betydligt mer bekväma med musik och utövar det nästintill varje dag i olika former på förskolan. De pratar mest om att musik förekommer i form av samling eller i form av lyssnande genom Youtube och Spotify. Det blir synligt i citaten att musikundervisningen ofta sker i spontana situationer, det främsta är då samlingar. Samlingarna ses som en del av rutinen i den dagliga verksamheten och att det ska ske på ett visst vis. Vi tolkar det på så vis att under intervjuerna försökte förskollärarna få det att låta som att de var ganska spontana under samlingar eller drog i gång spontana sångsamlingar och därmed var lyhörda till barnens intressen. När vi

läser mellan raderna kan vi tolka att sångsamlingar inte är så spontana som de själva uttrycker. Detta eftersom de medvetet diskuterar hur dem har spontana sångsamlingar innan lunch. Vi kopplar då att det blir en del av den dagliga rutinen eftersom det är ett återkommande moment som ofta sker, mer än att det spontant sker lite då och då.

På samlingarna använder förskollärarna alltid någon form av musik, vilket visar på att musik är det normativa i samlingar i förskoleverksamheten. En annan spontan situation är att pedagogerna till exempel "öppnar locket till pianot" när barnen visar intresse för att spela och låter dem klinka hur de vill på pianot för att de ska få testa på. Vi tolkar vidare att förskolläraren menar på att när barnen får spela på pianot så sker det under kontrollerade former av förskolläraren. Det kan handla om en säkerhetsåtgärd då förskolläraren som uttryckt detta arbetar med de yngsta barnen. Det kan alltså bli farligt om förskollärarna skulle lämna barnen ensamma med pianot om det till exempel skulle smälla igen. Därför sker spelandet under kontrollerade former för att minska risken för eventuella skador. Förskollärarna berättar även att det är mycket musik i olika situationer, ibland har de musik på morgonen när barnen kommer för att det ska bildas en lugn och trygg miljö, ibland har de musik när barnen vill ha disco och ibland har de musik när de gör andra aktiviteter. Även här blir det tydligt att musik är det normativa i förskolan och att de är mer trygga med den praktiska diskursen kring hur de ska tillämpa musiken i den dagliga verksamheten.

6.2.3 Delaktighet och Inflytande

Men just det här med inflytande själva eller delaktighet själva det är våra är ju väldigt väldigt små så att många av dom sångerna de sjunger hemma har vi fått härifrån så där har vi lite mer kanske att vi introducerar men att man fortsätter med de sångerna som man märker att barnen tycker är roliga liksom att det händer någonting.

(Förskollärare 2)

Men det var ju det här spontant att det kommer från barnen att med cirkus och jag liksom, när jag var liten så gick man ju på Cirkus det var ju liksom, nu är det kanske inte riktigt lika politiskt korrekt att gå på Cirkus egentligen med djur och grejer och det är lite så här, men de har ju mycket akrobater och liknande och sånt, men så har det ju varit en pandemi och så blev det ingen cirkus och så där, så ingen hade varit på Cirkus men då blev det ju alltså både det här att vara vad är det exakt vad gör man vilka är med och sådär och vara cirkusdirektör och liksom alla dom här grejerna så att så är det ju och sen när vi har våra sångsamlingar då så det är ju ingen som tvingas att vara med eller att du måste sjunga eller måste uppträda eller måste vara med utan det är ju helt på frivillig basis och det är ju många som älskar att vara med fast inte överhuvudtaget sjunger någonting eller så men jag kan nästan garantera att de kan låtarna innan och utan och sjunger hemma, för det är ju ofta... man märker...

(Förskollärare 3)

Ja jag får plugga lite nu med de äldre barnen märkte jag är inte så hemma i det här melodifestivallåtar så där.

(Förskollärare 4)

I dessa exempel från intervjuerna med förskollärarna så kom det tydligt fram att delaktigheten sågs som något barnen får under kontrollerade former. Till exempel att förskollärarna sjunger samma låtar 75 gånger för att barnen vill det. Förskollärarna uttryckte att de tycker det är

lättare att arbeta med barnens delaktighet när det är fritt, men att det måste finnas gränser där det behöver vara lite styrt och under kontrollerade former. Vi tolkar det som att förskollärarna menar på att delaktigheten blir fri på så vis att de lyssnar på barnen och det dem vill, men att det sedan i slutändan ändå är förskollärarna som kontrollerar hur exempelvis musik eller sång lärs ut. Förskollärarna beskriver sitt arbete med delaktighet på så vis att de är lyhörda för barnen och sjunger de sånger barnen visar intresse för, detta för att barnen ska få delaktighet i arbetet. Det sker ofta att delaktigheten uppstår i spontana situationer som i exemplet ovan med cirkusen. Där fick barnen stor delaktighet genom att förskollärarna var lyhörda för deras önskemål och på så vis fick de göra sin cirkus som de så gärna ville. Förskollärare 4 säger i exemplet att hen behöver plugga in sig mer på den typen av musik som de äldre barnen lyssnar på nu när hen börjat jobba med de äldre barnen för att hen inte känner sig så hemma i bland annat melodifestivallåtar som barnen visat stort intresse för. Detta vill hen göra för att kunna förstå sig på barnens intresse och att de på så vis blir delaktiga tillsammans genom olika melodifestivallåtar, förskolläraren visar även på ett engagemang att sätta sig in i barnens intresse.

När förskollärare 3 pratar om barnens deltagande i bland annat sångsamlingar och olika typer av uppträdanden är hen noga med att påpeka att ingen har blivit tvingad att vara med. Detta visar på att förskolläraren är villig att ge barnen självbestämmanderätt över sitt eget deltagande och på så sätt får barnen delaktighet i sitt deltagande. Och trots att vissa barn inte är med och sjunger eller liknande så ser förskolläraren till att de barnen fortfarande får vara med och vara delaktiga, som visar på att barnen fortfarande kan vara delaktiga i aktiviteterna trots att de inte vill sjunga eller liknande. När förskollärarna diskuterar inflytande tar de upp svårigheten för små barns inflytande för att de inte kan kommunicera genom tal. De beskriver också att de arbetar mycket med det som barnen visar sig vara intresserade utav vilket leder till inflytande. Förskollärarna säger också att det handlar om att lyssna in barnen och se till deras intressen och vad som intresserar dem.

Jag tänker att där behöver vi erbjuda och presentera mycket, för där kanske det inte kommer så mycket självmant, dom kan ju sjunga och så dom vill gärna sjunga samma sånger hela tiden och det är det man kör men sen måste man introducera lite nya för att utmana dem eller dom får nya inputs.

(Förskollärare 1)

Och då hade vi några barn på /.../ som gjorde, de ville gärna uppträda och de gjorde ju liksom egna gitarrer och målade och strängade och och så där så att då så uppträder dem och så för sina kompisar så att det ja då det blir ju en hel process att det är här det kommer ju liksom från deras önskemål och att vi liksom lyssnar in vad det finns för intresse.

(Förskollärare 4)

Men sen är det väl ofta det också när man liksom menar när man kanske lyssnar in barnen var det finns för intresse och så där och så och då tar man väl också samtidigt tillfället i akt till en spontan undervisningssituation att man sjunger man om någonting eller man läser om någonting så stannar man upp och frågar vad är det här?

(Förskollärare 4)

I de ovan nämnda exemplen från diskussionerna med förskollärarna kring inflytande tog de upp svårigheten med inflytande för de yngre barnen, eftersom de inte kan kommunicera verbalt. Detta kan vi koppla vidare till det Ungerberg (2019) skriver fram i sitt resultat att barns inflytande inte alltid behöver ske verbalt utan när man jobbar med de små barnen eller med barn som inte kan/vill kommunicera verbalt så kan pedagogerna i stället använda sig av bland annat kroppslig kommunikation. Vilket förskollärarna vidare beskriver att de även arbetar mycket med det som barnen själva visar intresse för vilket leder till en viss typ av inflytande. Förskollärarna diskuterade också att det handlar om att lyssna in barnen och se till deras intressen och vad som intresserar dem. Vidare kom de upp i diskussionen att det ofta handlar om för vissa förskollärare att lyssna på barnen och deras intresse, för att samtidigt kunna ta tillfället i akt och skapa en spontan undervisningssituation. Det blir ofta att det handlar om att skapa en sångsamling eller något med musik.

Det blev däremot tydligt för oss att barnen inte får mycket inflytande när det kommer till de estetiska ämnena musik och drama, utan där var det mer kontrollerade former. Det var tydligare att inflytandet skedde mer inom musik än drama, där handlar det mycket om att lyssna in vad barnen var intresserade av där och då. Vid diskussionen om inflytande inom drama framgick det tydligt att de inte arbetar lika aktivt med det. De få gånger de tog upp att de arbetat med drama var de ofta för att barnen spontant hade startat något. Vilket gjorde att barnen vid de få tillfällena hade någon typ av inflytande inom drama.

6.2.4 Jämförelse

Utifrån de tidigare analyserna av både Lpfö18 (2018) och transkriberingarna av intervjuerna, kan vi tydligt se likheter samt olikheter utifrån det som står och hur de tolkas. Utifrån intervjuerna med förskollärarna kan vi avläsa att de lägger större vikt och mer arbete på musik än drama, då de generellt hade mer att säga om hur de arbetade med musik än drama. När vi sen jämför det här med läroplanen ser vi att läroplanen verkar lägga mer vikt vid musik än drama. Detta då läroplanen skriver ut sång och musik, medan drama endast får ordet drama. Om det, utifrån hur det skrivs fram i läroplanen, har påverkat förskolans arbete med musik och drama är svårt att utläsa. Men det vi kan utläsa utifrån analysen är att förskollärarna arbetar mindre med drama då de känner sig obekväma med ämnet och inte riktigt vet hur de ska arbeta med det. Utifrån den diskursiva praktiken blev det tydligt att förskollärarna ansåg att musik och sång var mer av en norm i verksamheten.

Det blev även ännu mer synligt i analysen att sång och musik mer ses som en norm i förskolan. Samhället skulle se det som något konstigt eller annorlunda om en förskola inte arbetade med sångstunder. Däremot är det inget ovanligt att man inte arbetar med drama inom förskolan vilket gör att det inte anses vara konstigt om man inte gör det. Vi kan då dra en koppling till den pedagogiska diskursen som handlar om läroplanen, samhällets förväntningar, men även förskollärares erfarenheter och bakgrund (Lundberg, 2020). Det blev tydligt i analysen att förskollärarna hade för lite erfarenhet om exempelvis drama, vilket gjorde att det ansågs vara påfrestande att arbeta med samt att förskollärarna var obekväma med ämnet. Eftersom Lpfö18 (2018) skriver fram att man ska ge barnen *möjlighet* till dem estetiska ämnena såsom drama, så går det att tolka som att läroplanen uppmuntrar till att man arbetar med de estetiska ämnena, men att man inte behöver arbeta med det. Däremot ska barnen alltid ha möjlighet och tillgång till det om de vill och har behov av det.

Vid analysen av Lpfö18 (2018) blev det synligt att delaktighet och inflytande skrivs fram tydligt och något som förskolan *ska* arbeta med. När vi då kollar på analyserna av både Lpfö18 och analysen från intervjuerna, så ser vi hur förskollärarna nämner att de arbetar med

inflytande mycket utifrån spontana undervisningssituationer. Att om barnen visar intresse för något så tar de tillfället i akt och skapar en spontan undervisningssituation. Det betyder att barnen får en viss typ av inflytande, men att förskollärarna ändå använder sig av en viss typ av inramning. Bernstein (1983) diskuterar hur inramning handlar om vem som styr vad, det kan vara stark inramning eller svag inramning. Vid analysen kan vi tolka att det är förskolläraren som har kontrollen och skapar inramningen, men att denna inramning är svag utifrån att barnen ändå får inflytande vid den spontana undervisningssituationen (Lundberg, 2020). Enligt Lpfö18 (2018) är det även viktigt att barnen får delaktighet och inflytande i verksamheten, vilket vi enligt analyserna och vår tolkning kan se att barnen till viss del får i den generella dagliga verksamheten men inte lika mycket inom de estetiska ämnena.

7 Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer vi att besvara våra forskningsfrågor och koppla tillbaka till syfte, genom att diskutera det framkomna resultat från tidigare avsnitt. Vi kommer börja med att presentera resultatdiskussionen, sedan metoddiskussion för att avsluta med olika pedagogiska didaktiska konsekvenser samt vidare forskning.

7.1 Resultatdiskussion

7.1.1 Förskollärares arbete med musik och drama

Utifrån resultatet av vår analys kan vi urskilja stora skillnader mellan användningen av musik och drama i förskolan. I dag är musik ett så naturligt fenomen som alla är i kontakt med dagligen, medan drama inte alls är lika vanligt och därför ses som något svårt, jobbigt och ibland till och med skamligt. Hur beskriver då förskollärarna sitt arbete med musik och drama? De beskriver sitt arbete inom musik som något de utövar dagligen på ett eller annat vis, det kan vara i den dagliga samlingen, i spontana samlingar eller andra spontana situationer som sker i förskolan. Förskollärarna berättar även att de använder sig av att spela upp musik från telefonen vid olika tillfällen, det kan till exempel vara att de har på någon lugnande musik på morgonen när barnen kommer tidigt för att skapa en lugn miljö när barnen är trötta och inte har kommit i gång ordentligt. Lagerlöf och Wallerstedt (2018) samt Lim (2007) förespråkar att förskollärarna har en stor roll i hur och när undervisningen ska ske, men att det kan vara både i spontana och fria situationer under en dag på förskolan (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018), (Lim, 2007). Förskollärarna i studien synliggör hur de arbetar med de estetiska ämnena musik och drama. De lyfter hur de både arbetar med det i spontana lärandesituationer och i planerade, däremot är det synligt i resultatet att de spontana situationerna fortfarande till viss del kontrolleras av förskollärarna. Tidigare forskning förespråkar att det måste finnas ett intresse för att kunna starta upp en undervisningssituation inom de estetiska ämnena (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018).

Tittar vi då på resultatet så uttrycker förskollärarna att de har en okunskap inom drama, vilket gör att de blir obekväma och känner att det är mödosamt att arbeta med något de inte är har kunskap inom. Samtidigt visar de på ett större självförtroende inom musik och sång då förskollärarna anser att musik är ett lättare ämne att arbeta med. Utöver det ligger musik och sång ganska högt i hierarkin inom de estetiska ämnena och ses som en norm inom förskoleverksamheten. Vilket kanske leder till att förskollärarna tar sig an ämnet musik på ett mer naturligt sätt och har ett positivt förhållningssätt till musik. Sen finns det såklart de förskollärare som inte tycker om att hålla i sångsamlingar och liknande, men gör det ändå för att det som sagt ses som en norm inom förskolan.

Det finns också möjligheter för barnen att få "lära känna" instrument genom att förskollärarna låter dem spela på pianot och får testa sig fram och höra hur det låter och se hur det känns. Detta går att koppla till Holmberg (2014) som skriver att musik i förskolan oftast sker inom ramen för bestämd pedagogik då förskollärarna för det mesta arbetar under kontrollerade former med barnen. När barnen sedan får chansen att spela på pianot så sker detta i regel fritt. Det synliggjordes även att förskollärarna lät barnen testa instrumenten men under kontrollerade former, det var fortfarande förskollärarna som styrde i vad barnen gjorde (Lundberg, 2020). Det blev en typ av svag inramning vid dessa tillfällen där barnen fortfarande hade lite inflytande i vilka instrument de ville provspela (Bernstein, 1983). Lim (2007) skriver om hur Steiner och Dewey förespråkade vikten av att lära genom att göra och att Steiner själv ansåg att barn har lättare att lära sig genom estetiken. Eftersom förskollärarna

vi intervjuat använder sig mycket av musik i olika situationer och till olika syften får barnen möjligheten till ett utvecklat lärande genom musiken, det blir synligt bland annat när förskollärarna tar fram olika instrument såsom ukulele och trummor så att barnen får möjlighet att utforska instrumenten (Lim, 2007). På så vis får barnen möjlighet till att lära sig genom musiken. Musiken användes för mer än bara lära sig instrument, de använde även musik till att skapa en lugn stämning eller vid andra tillfällen exempelvis när de målar.

Musik ses som en självklar del i förskolan och det skulle ses som något konstigt om det inte fanns i verksamheten alls. Lagerlöf och Wallerstedt (2018) lyfter hur viktigt det är att förskollärare även inspirerar barnen till att våga sjunga och spela för att det ska bli en naturlig grej som sker i förskolans dagliga verksamhet. Det är viktigt för det är ett bra sätt att arbeta med barns språkutveckling och att ge barnen mer möjlighet till att förstå olika begrepp (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018). Musik kan användas till flera olika saker som exempelvis att utveckla barnens språk. Vi tolkar även att förskollärarna anser själva att de har en större kunskap inom musik då den används dagligen, men även att de är enklare att benämna vad musik handlar om. Vilket kan göra att de är därför förskollärare anser att de har mer kunskap inom det ämnet än exempelvis drama. Då drama är mer svår benämnt och de vet inte riktigt vad som hör till drama, samtidigt som de är många förskollärare som kanske inte har de intresset för drama. Därav arbetar man inte lika aktivt med det som när man arbetar med musiken. Förskollärarna visar på en osäkerhet inom drama kopplat till att de har dålig koll på vad som räknas som drama. Men när de pratar om musik visar de på större självsäkerhet i vad som ingår och vad man kan göra.

Resultatet visar tydligt att förskollärarna i förskolan använder sig mer av musik än drama. Den stora anledningen till detta grundas i förskollärarnas erfarenheter och bekvämligheter. Alla förskollärare vi intervjuade beskrev drama som något jobbigt och tufft och att det är den största anledningen till att de inte jobbar lika mycket med drama. Lagerlöf och Wallerstedt (2018) beskriver att för att förskollärarna i förskolan ska arbeta med musik så krävs det att de har ett intresse för att starta i gång olika musikaktiviteter. Även om Lagerlöf och Wallerstedt (2018) inte tar upp förskollärarnas arbete med drama i sin text, så går det ändå att göra en sådan koppling till intervjuerna. Då det visar att förskollärarna inte har det intresset som krävs för drama och av den anledningen använder de sig inte av drama i förskolans verksamhet med barnen (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018). Detta går även att koppla till vad vi hört förskollärarna säga om drama i våra intervjuer, då de beskriver sitt arbete med drama som något tufft och jobbigt för att de inte är bekväma i de situationerna. Anledningen till att drama kan ses som jobbigt att arbeta med inom förskolans verksamhet handlar om okunskap. Enligt de förskollärare vi intervjuade ansåg dem att det estetiska har försvunnit en del från utbildningen och de har för dålig kunskap. Det kan vara en anledning till att förskollärarna tycker det är obekvämt att arbeta med drama. Vilket är synd då drama kan bidra en hel del till barnens utveckling på flera olika vis. Mages (2018) har genomfört en studie om små barns deltagande i ett pedagogiskt teaterprogram. Där testresultaten visade på att barnens språk, mentalisering och fantasiförmåga hade förbättrats under den tiden de deltog i teaterprogrammet, även barnens ordförråd hade ökat. Men eftersom Ipfö18 (2018) endast skriver fram de estetiska ämnena som att förskollärarna ska skapa en möjlighet till lärande inom dem, kan det tyvärr ofta bli så att dessa ämnen och då specifikt drama faller lite mer mellan stolarna. För är inte förskollärarna bekväma med att undervisa i drama blir de lätt att man väljer bort drama som undervisningsform, om inte barnen själva uttrycker en vilja för att lära sig. För då har förskollärarna en skyldighet till att skapa möjligheter för att barnen ska få ett lärande inom de estetiska ämnena.

7.1.2 Delaktighet och inflytande inom musik och drama

Utifrån resultatet kan vi utläsa att förskollärarna hade mer utvecklande svar när de diskuterade delaktighet och inflytande inom den övergripande verksamheten. Med det menar vi att de gav oss väldigt utförliga och långa svar om hur delaktighet och inflytande var en stor del av deras dagliga arbete i verksamheten. Men när det kom till deras arbete med delaktighet och inflytande inom musik och drama var det inte lika utvecklande svar och även lite svårtolkat på hur de arbetar med specifikt musik och drama. De fåtal gångerna förskollärarna tog upp att de arbetat med delaktighet och inflytande i musik och drama, var när barnen själva spontant startat i gång något. Eller att barnen hade visat intresse för något som förskollärarna fångade upp spontant. Arnér (2006) tar upp i sin studie att pedagogerna i studien tydligt ändrade sitt förhållningssätt till barnens initiativ och intressen (Arnér, 2006). Som förskollärare är det viktigt att man ger barnen möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten.

Läroplanen tar upp delaktighet och inflytande som en självklar del av verksamheten, där det handlar om att den pedagogiska diskursen ska omvandlas in i den praktiska diskursen. Det kan så enkelt handla om att förskollärarna skapar delaktighet i spontana situationer, där det kunde vara till exempel att förskollärarna i intervjuerna berättade att de ibland sjunger samma låtar 75 gånger samma dag för att det är de barnen vill. I resultatet var det även synligt att förskollärarna tycker att det är svårt att arbeta med delaktighet under kontrollerade former, men att det blir lättare att ge barnen delaktighet när de arbetar fritt. De uttryckte däremot att det måste finnas lite gränser och styrning i hur mycket delaktighet barnen får. Ibland måste delaktighet ske under kontrollerade former där förskollärarna är med och styr lite.

Förskollärarna menade däremot på att det är lättare att vara lyhörd inför det barnen visar intresse för när det sker spontant under en fri lärandesituation.

När förskollärarna sedan diskuterade om barnens inflytande inom musik och drama var det samma sak där, det sades inte så mycket generellt för musik och drama utan mer allmänt. Emilson (2008) drog slutsatsen i sin studie att stark lärarkontroll upprätthålls på olika sätt, samt kan ta sig olika uttryck. Det behöver inte nödvändigtvis begränsa barnens inflytande i alla situationer. Det handlar om, för att barnen ska få delaktighet och inflytande måste förskollärarna närma sig barnets perspektiv (Emilson, 2008). För att enklast arbeta med barns delaktighet och inflytande i de estetiska ämnena musik och drama, måste man närma sig barnens perspektiv. Men även att vara lyhörd för vad barnen visar intresse för och hur de går att föra över till ämnena, även de yngsta barnen. Förskollärarna tog även upp svårigheten med att ge de yngsta barnen inflytande eftersom de inte kan kommunicera verbalt. Däremot anser vi att det inte är en ursäkt till att inte arbeta med inflytande och delaktighet inom musik och drama bara för att alla barn inte kan kommunicera verbalt. För som Ungerberg (2019) menar på så finns det betydligt mer sätt att kommunicera på än endast verbalt, man kan till exempel använda sig av kroppslig kommunikation. Det är alltså ingen ursäkt till att inte arbeta med barns delaktighet och inflytande, både över den generella verksamheten men även inom musik och drama. Oavsett handlar det om att förskollärarna måste vara lyhörda och närma sig barnens perspektiv för att på lättare sätt kunna ta vara på deras delaktighet och inflytande inom verksamheten.

7.1.3 Delaktighet, inflytande, musik och drama enligt Lpfö18 (2018)

I resultatet blev det tydligt hur delaktighet och inflytande skrivs fram som en självklarhet i läroplanen. Där skrivs det tydligt fram att förskolan ska ge barnen uppmuntran till delaktighet och inflytande. Utbildningen ska förse barnen med det som anses vara deras bästa, där barnen också får ha tankar, åsikter och inflytande över sin utbildning. Delaktighet och inflytande ses som något förskollärarna ska arbeta aktivt med inom alla delar av verksamheten. Det

komplexa inom detta område är att alla tolkar läroplanen på olika vis. En förskollärare kan tolka den på ett vis, medan en annan förskollärare kan tolka den på ett annat vis. Detta kan till viss del bli problematiskt då det kan leda till att förskollärarna hamnar i konflikt eller har olika syn på vad det är som ska uppnås utifrån läroplanen. Detta visar också på att läroplanen och utbildningen har en viss typ av kontroll. Det är läroplanen som styr över om delaktighet och inflytande ska ingå i förskolans verksamhet, däremot är det upp till förskollärarna hur de väljer att arbeta med delaktighet och inflytande. Vilket leder till att kontrollen ligger i förskollärarnas händer (Lundberg, 2020).

Musik och drama skrivs däremot fram som något onormalt, de anses inte vara en självklarhet i verksamheten. Läroplanen skriver fram att förskolan ska ge möjlighet till att barnen ska få lära genom de estetiska ämnena musik och drama. Det går att tolka som att det ska finnas möjlighet till att lära genom musik och drama, men att det inte är ett måste. Däremot ska det finnas möjlighet till det om barnen själva ger uttryck för att de vill göra något inom de estetiska lärprocesserna. Man kan alltså tolka det som att man enligt läroplanen inte behöver arbeta aktivt med det (Lpfö18, 2018). Eftersom läroplanen inte skriver fram musik och drama som ämnen man ska arbeta aktivt med, kan de bli att förskollärare inte arbetar med det om inte barnen själva aktivt visar intresse för det. Däremot ses musik och sång som något etablerat i den praktiska diskursen i verksamheten. Då musik och sång ses som en norm och något som alla förskolor använder sig av dagligen. Utifrån resultatet av analyserna kan vi avläsa att förskollärarna själva känner sig mer bekväma med musik och sång. Vilket vi tolkar som att musik och sång är så dominerat i verksamheten och skulle anses som konstigt om man inte använder det i verksamheten och speciellt sången. Vidare kan man tolka att läroplanen använder en viss typ av klassifikation för att skapa en tydlig gräns mellan musik och drama (Lundberg, 2020). Klassifikationen blir tydlig då läroplanen skriver fram både musik och sång som två delar, medan drama skrivs fram som enskilt. Klassifikation hänger ihop med makt enligt Bernstein (1983) och utifrån det tolkar vi det som att det är läroplanen som har makten över vad som ska ske i förskolans verksamhet. Däremot kan det skilja sig från förskola till förskola hur man implicerar läroplanen i verksamheten. Eftersom det är upp till förskollärarna hur de väljer att tolka läroplanen. Då Lpfö18 (2018) skriver fram musik och sång som två enskilda kategorier, skulle det kunna vara så att förskolläraren tolkar och anser att de två delarna är mer viktiga då de skrivs fram två gånger.

7.2 Metoddiskussion

I detta avsnitt reflekterar vi över vår egen metod samt vad vi har lärt oss om metoden och hur det vidare påverkat vårt resultat.

7.2.1 Vad fungerade bra?

Det som funkade bra i vår metod var främst intervjuerna vi utförde. Vad med intervjuerna var det då som gick bra? Framför allt hade vi en väldigt bra grund i tydliga frågor och en väldigt tydlig och bra gjord intervjuguide. I intervjuguiden skrev vi ner alla frågor vi ville ha svar på och som var relevanta för just vårt arbete och analys. Det gjorde att vi som intervjuade förskollärarna var trygga och väl förberedda att intervju på ett professionellt sätt.

I intervjuguiden hade vi tydligt skrivit fram olika bakgrundsfrågor som vi började intervjun med, vidare gick vi till fyra inledande frågor som innefattade frågor som kunde svara på vårt syfte/frågeställning. Denna typ av frågor är i regel relativt öppna frågor som ger väldigt långa svar, detta menar Barmark och Djurfeldt (2021) är att föredra. De skriver även fram att de som blir intervjuade ges möjlighet genom ostrukturerade samtalsintervjuer att utveckla sina tankar och idéer. Därefter byggde vi upp en så kallad trestegsraket. Det innebär att vi började

med att ställa en generell fråga (denna kan ge väldigt icke-formativa svar) och sedan gick vi vidare med att ställa en utvecklande fråga där förskollärarna fick chans att utveckla deras svar. Det sista steget i trestegsraketten är att exemplifiera. Vi kom dock aldrig till den punkten där vi behövde be dem exemplifiera några av svaren.

Vad som också funkade bra och var till en stor fördel var att vi alla tre var med under intervjuerna vilket gjorde att vi hjälptes åt med diverse saker. En intervjuade, en annan var sekreterare och den tredje satt och lyssnade in och såg till att vi fick med all information och alla frågor vi ville och behövde få med. Detta gjorde det även lättare för oss att vidare kunna ställa motfrågor och hålla i gång diskussionen ytterligare. Det som också gick bra var att det under intervjuerna var två förskollärare vilket gynnade oss på så vis att det blev bra och reflekterande diskussioner och samtal mellan de båda. Förskollärarna vi intervjuade var även väldigt bra på att ge oss tydliga och välutvecklade svar som verkligen gav oss svar på våra intervjufrågor. Vi var också väldigt duktiga på att ställa relevanta följdfrågor för att kunna få mer utvecklade och relevanta svar, detta gjorde att diskussionen kunde fortgå och vi fick mer utvecklade svar på våra frågor.

7.2.2 Vad fungerade inte?

Vårt största hinder under hela arbetet som även var ett återkommande problem var att komma i kontakt med olika förskolor. Att hitta förskolor att mejla och få ut våra förfrågningar om att ställa upp på intervjuer var inga problem, då kontaktinformation till alla förskolor i Göteborg finns på Göteborg stad. Däremot skulle det visa sig att det var väldigt få förskolor som svarade på våra mailutskick. Det största problemet var inte att förskolorna tackade nej, utan att vi inte fick några svar överhuvudtaget. Vilket lämnade oss i någon slags limbo där vi gick och väntade på svar och inte riktigt visste hur vi skulle gå vidare. Borde vi skicka ut fler förfrågningar eller ska man vänta in och se om dem svarar? Vi ställde oss själva frågan varför det var så svårt att få ihop olika intervjuer, men vi kom aldrig direkt fram till något svar. Men det vi undrade mest över var varför det är så svårt att skicka ett "nej tack, det funkar inte för oss". För hade vi fått ett svar från alla förskolor vi mejlat så hade vi kunnat gå vidare och skickat ut fler förfrågningar, och det gäller inte bara kommunala förskolor. Vi skickade ut förfrågningar till kommunala förskolor, privata, föräldrakooperativ och förskolor som sa att de inriktar sig specifikt på de estetiska ämnena. Sammanlagt har vi skickat ut förfrågningar till femton förskolor och utifrån de femton förfrågningarna har vi fått sex stycken svar där de antingen svarade nej eller tackade ja.

7.2.3 Vad lärde vi oss av det?

Det vi lärde oss av att använda gruppintervjuer som metod var att det är svårt att genomföra gruppintervjuer på förskolor. Detta eftersom det kan vara svårt att få tre till sex förskollärare som kan gå ur barngruppen samtidigt och ställa upp (Dahlin-Ivanoff, 2015). Det finns olika faktorer som kan påverka detta såsom till exempel personalbrist, vilket kan göra att det blir mycket svårare att kunna gå ifrån för att ställa upp på en gruppintervju. Vi lärde oss snabbt att det var svårt att få tag på fler förskollärare på samma förskola som kunde ställa upp. Då de är i barngrupp hela dagarna och då finns det inte mycket mer tid utöver deras redan planerade planeringar till att kunna delta på intervjuer. Vi tror att det hade varit enklare att genomföra enskilda intervjuer med förskollärarna, för då är det inte lika många som måste gå ifrån verksamheten på samma gång. Vi märkte även att de var svårt att få svar från olika förskolor och som kunde ställa upp, då det var flertal gånger vi inte fick något svar alls. De förskolor som ställde upp och svarade var förskolor vi sedan tidigare hade kopplingar till. Vilket gjorde

det synligt att om man inte har haft kontakt med en förskola sedan tidigare blir det svårare att få ett svar från dem.

Något vi reflekterade över var att vi däremot skulle ha mejlat fler förskolor från första början än vad vi gjorde. Då hade vi kanske kunnat få fler svar eller iallafall fler som tackat nej, än att man inte fick något svar alls. Hade man skickat till fler i början hade vi kanske kunnat ha fler gruppintervjuer på fler olika förskolor än vad vi har nu. Nu blev det i detta fall bara två förskolor vi kunde hålla intervjuer på då vi inte fick några fler svar.

7.2.4 Vad påverkade vårt resultat?

Det som i slutändan skulle visa sig påverka vårt resultat var dels att vi fick ihop alldeles för få intervjuer. Eftersom vi gjorde gruppintervjuer lyckades vi endast få ihop två intervjuer som sammanlagt bestod av totalt fyra förskollärare. Eftersom vi fick ihop så pass lite intervjumaterial blev det svårt att utläsa någon större kontinuitet i hur förskollärarna arbetar med det ämnet som vi undersökte. En annan sak som påverkade vårt resultat var att eftersom vi fick ihop så få intervjuer fick vi ta till plan b. Vår plan b i samråd med vår handledare bestod av att vi fick analysera Lpfö18 (2018) för att se hur den tar upp vårt forskningsämne och hur förskollärarnas arbete kan påverkas utifrån hur ämnet skrivs fram i läroplanen. Det påverkade vårt resultat på så sätt, i stället för en jämförelse mellan intervjumaterialet blev det en analys och jämförelse mellan intervjumaterialet och det material vi tog fram från Lpfö18 (2018).

7.3 Pedagogiska didaktiska konsekvenser

I kommande avsnitt belyser vi förskollärares yrkesutövning, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, didaktiska konsekvenser för förskolans verksamhet samt vidare forskning.

7.3.1 Förskollärares yrkesutövning

Studiens resultat blir relevant att ha i åtanke för vår kommande yrkesutövning. Resultatet visade tydligt hur förskollärarna vi intervjuade inte arbetade speciellt mycket med drama kontra musik. Det var även synligt att barnen inte fick mycket delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena. Resultatet av studien har väckt nya tankar hos oss om att man borde arbeta mer varierat med musik samt mer med drama. Utifrån en vetenskaplig grund om de estetiska ämnena musik och drama, är det tydligt hur båda ämnena har en positiv inverkan på barns språkutveckling och deras ordförråd (Lagerlöf & Wallerstedt, 2018), (Mages, 2018).

I vår kommande yrkesroll är det viktigt att vi bär med oss att använda Bernsteins pedagogiska teori, som kan hjälpa oss få en större förståelse för hur man kan arbeta med olika delar i verksamheten. Det är en bra teori för att synliggöra hur man som förskollärare arbetar med musik och drama, även ett bra sätt för att lättare synliggöra om barnen faktiskt får delaktighet och inflytande. Även om läroplanen endast skriver fram att man ska skapa möjlighet till att få skapa och uttrycka genom de estetiska ämnena (Lpfö18, 2018). Så menar vi på att det är viktigt i vår yrkesroll att barnen får rätt till skapande och att uttrycka sig genom musik och drama, samt att de får delaktighet och inflytande inom dem delarna. För precis som tidigare forskare Mages (2018), Lagerlöf och Wallerstedt (2018), Lim (2007) och Holmberg (2014) påtalar om hur viktigt de är att arbeta med musik och drama för barns utveckling och lärande.

Förskolan ska vila på en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet som både skollagen (SFS 2010:800) 5 kap. 5 § och förskolans läroplan (Lpfö18, 2018) lyfter som viktiga aspekter. Vår studie vilar på en vetenskaplig grund då vi bland annat letat fram vetenskapliga artiklar

som belyser ämnet, vi styrker även våra argument genom läroplanen för förskolan och skollagen (SFS 2010:800) 5 kap. 5 §. Däremot är det svårt att hävda att studien är grundad på någon större beprövad erfarenhet. Vår egen beprövade erfarenhet ligger i dels de estetkurser vi haft under utbildningens gång, dels har två utav oss gått musik och teaterutbildning under gymnasiet. Utgår vi ifrån intervjuerna så visade det sig att förskollärarna inte verkade ha så mycket beprövad erfarenhet inom musik och speciellt drama, däremot hade de en del kollegor som visade på beprövad erfarenhet där några kunde spela en hel del instrument och en annan kunde bidra med mycket olika sånger och rim och gärna klädde ut sig för olika tillfällen. Därför tycker vi att det är viktigt för vår yrkesutövning att man arbetar mer med det, för att kunna testa olika former och se vad som funkar för barnen.

7.3.2 Didaktiska konsekvenser för förskolans verksamhet

Det finns en rad didaktiska konsekvenser för förskolans verksamhet. En didaktisk konsekvens kan vara att förskollärarna inte ser hur mycket drama kan bidra till barns utveckling. En vidare konsekvens av detta kan bli att förskollärarna väljer att inte arbeta med drama för att de ändå inte förstår innebörden med ämnet. Om de, som vi kan utläsa i vårt resultat, även tycker det är jobbigt att utöva drama i förskolan, så är det inte till deras fördel om de inte inser syftet och allt det positiva med att använda drama i förskolans verksamhet. Vi lyfter i studien vetenskapliga artiklar som belyser dramats viktiga betydelse för barns språkutveckling (Mages, 2018). Om förskollärarna inte använder sig av drama, kan de gå miste om ett lustfullt undervisningstillfälle som dessutom bidrar till barns lärande. Det står i Lpfö18 (2018) att barnen ska ges möjlighet att utöva estetik, men den möjligheten berövas barnen om förskollärarna väljer bort att arbeta med drama i verksamheten.

Studiens resultat visade på att förskollärarna arbetar en hel del med sång och musik lyssnande när de arbetar med musik i verksamheten. Dock nämner det knappt någon annan typ av musikundervisning, som att arbeta med rim, takt eller någon typ av instrument spelande. Vilket vi tycker är synd då ämnet musik kan bestå av så mycket mer än sång och musik lyssnande.

En vidare konsekvens utifrån studiens resultat kan bli att förskollärarna pratade om att det var lättare att arbeta fritt med delaktigheten inom musiken. Men det var tydligt att det ofta slutade med att musiken skedde under kontrollerade former. Vilket kan leda till att barnen inte får möjlighet till att få testa på instrument och lära känna dem, utan att det sker i en mer kontrollerad form från förskolläraren. Därav blir det en konsekvens för att barnen inte får möjlighet till att få känna på exempelvis instrumenten. Och det kan bero på att förskollärarna vill ha kontroll över hur högljutt och stökigt det blir.

7.4 Vidare forskning

Man kan arbeta vidare med den här studien på en rad olika sätt. Det första man kan börja med är att intervjua fler förskollärare landet runt och olika kommuner för att se om resultatet kan skilja sig mellan olika kommuner och olika förskolor. Vidare kan man gå in mer på djupet och gräva i hur det verkligen ser ut i förskolan, använder sig förskollärarna av delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama, utövar de musik och drama överhuvudtaget? Vidare forskning på studien kan också vara att man väljer att undersöka alla estetiska ämnen som musik, bild, dans och drama. Detta för att kunna göra en jämförelse ämnena mellan och på ett tydligare och mer utförligt sätt kunna se hur förskollärarna arbetar olika eller lika med de olika ämnena. På så vis blir det också lättare att se ett resultat när det finns fler ämnen att sätta i relation till varandra och utforska kring. För att göra studien mer valid kan en vidare forskning innebära att man intervjuar både förskollärarna och barnen i

förskolan för att undersöka deras delaktighet och inflytande inom ämnet men även för att kunna få en bredare syn.

Vi har också märkt under vårt arbete med denna studie att det inte finns några studier på dessa kombinerade ämnen delaktighet och inflytande inom de estetiska lärprocesserna musik och drama. Därför är det nödvändigt att göra en vidare forskning på ämnet för att kunna undersöka närmare och se mer konkret hur förskollärarna i förskolan *faktiskt* arbetar med detta. Eftersom Lpfö18 (2018) skriver fram vikten i barns delaktighet och inflytande samt de estetiska lärprocesserna, är det viktigt att förskollärarna tillämpar och använder sig av detta i förskolan. Om det görs mer forskning inom ämnet kanske det kan vändas till något positivt och leda till en förändring inom förskolan, vilket hade gynnat barnen som ska ges delaktighet och inflytande i förskolan hela sin vistelse. Det hade även gynnat barnen i att de hade fått en betydligt större möjlighet att få utöva och lära sig inom de estetiska ämnena musik och drama.

8 Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Arnér, E. (2006). *Barns inflytande i förskolan: problem eller möjlighet för de vuxna?* (Licentiate dissertation, Örebro universitet). <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:716104/FULLTEXT01.pdf>
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2021). *Statistisk verktygslåda : Att förstå och förändra världen med siffror* (Andra upplagan ed.).
- Bernstein, B. & Lundgren, U.P. (1983). *Makt, kontroll och pedagogik: studier av den kulturella reproduktionen*. (1. uppl.) Stockholm: Liber
- Bolander, E., & Fejes, A. (2019). Diskursanalys. I Fejes, A., & Thornberg, R. (Liber). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3 ed.).
- Burman, A. (2015). "Det estetiska, kunskapen och lärprocesserna". I A. Burman (red.) *Konst och lärande, Essäer om estetiska lärprocesser*. Södertörns högskola. Hämtad från: <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:718031/FULLTEXT01.pdf%3E>
- Dahlin-Ivanoff, S., (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Eidevald, C., (2015). Videoobservationer. I A. Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Ekström, K., & Umeå universitet. Fakulteten för lärarutbildning. (2007). *Förskolans pedagogiska praktik : Ett verksamhetsperspektiv* (Doktorsavhandlingar inom den Nationella Forskarskolan i Pedagogiskt Arbete, 5). <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:145316/FULLTEXT01>
- Emilson, A. (2008). *Det önskvärda barnet : Fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan* (Göteborg studies in educational sciences, 268). https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/18224/gupea_2077_18224_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3 ed.).
- Holmberg, Ylva (2014). *Musikskap. Musikstunders didaktik i förskolepraktiker* (Doktorsavhandling, finns även elektroniskt, se www.mah.se/muep) Malmö: Lund University.

- Lagerlöf, P., & Wallerstedt, C. (2018). *Förskollärares perspektiv på musikundervisningens utmaningar för de yngsta barnen i förskolan*. Nordic journal on child and childhood research. Göteborg.
- Lalander, P. (2015). Observationer och etnografi. I Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Lim, B. (2004). *Aesthetic discourses in early childhood settings: Dewey, Steiner, and Vygotsky*. I Early Child Development and Care, Volym 174, No 5. Hämtad från: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0300443032000153633?casa_token=XluUMYxALmsAAAAA:PaJsgvoQov4t3uAEm1t9s5IiHc7tacjb4CXCqfxZC9DWs_kdbdBv4Tw4m_-YWqKxvNU2Yil_sgOqt7Q
- Lundberg, O. (2020). Kunskapssociologi - att designa en studie i skärningspunkten mellan policy, teori och praktik. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi: för studier i, om och med förskolan* (s. 123- 143). Malmö: Gleerups
- Läroplanen för förskolan*. (2018). Skolverket. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2018/laroplan-for-forskolan-lpfo-18>
- Mages, W.K. (2018). Does theatre-in-education promote early childhood development? The effect of drama on language, perspective-taking, and imagination, *Early Childhood Research Quarterly*, 45 (2018), 224-237. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.12.006>
- Peterson, C. (2020). *Val-omröstning-styrning. En etnografisk studie om intentioner med, villkor för och utfall av barns inflytande i förskolan* (Gothenburg Studies in Educational Sciences, 449) [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. Gothenburg University Publications Electronic Archive. <http://hdl.handle.net/2077/64025>
- Rasmusson, V. & Erberth, B. (2016). *I Undervisa i pedagogiskt drama: från dramaövningar till utvecklingsarbete*. Upplaga 4:2. Lund: Studentlitteratur
- SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hämtad ifrån https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- SPSM. (2020, 28 september). *Delaktighet*. <https://www.spsm.se/stod/delaktighet/>
- Thornberg, R., & Fejes, A. (2019). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Fejes, A., & Thornberg, R. (Liber). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3 ed.).
- Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber
- UNICEF Sverige (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Ungerberg, K. (2019). *Flytande inflytande - Affektiva relationer mellan barn och miljön i förskolan*. Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Karlstad University Studies. Hämtad från: <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1297988/FULLTEXT01.pdf>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm. Hämtad ifrån: https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wiggins, S., & Eriksson Barajas, K. (2019). Diskursiv psykologi. I Fejes, A., & Thornberg, R. (Liber). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3 ed.).

9 Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

- Under vilka år gick ni er utbildning?
- Hur länge har ni arbetat inom förskolan?
- Har ni tidigare erfarenheter av estetiska lärprocesser utanför förskolan?
- Vilken ålder arbetar ni med?
- Hur stor andel av ert arbetslag är förskollärare?

Inledande frågor

- Arbetar ni aktivt med drama och musik? Hur arbetar ni aktivt med det?
- Hur arbetar ni då med barns delaktighet och inflytande inom de estetiska ämnena musik och drama?
- Arbetar ni fritt eller lärarlett när ni arbetar med musik och drama med barnen?
- Anser du/ni att ni arbetar mer fritt när det kommer till bild & dans?

Trestegsraket

- Hur tycker ni att er förskola arbetar generellt med inflytande och delaktighet?
- Hur tycker ni att er förskola arbetar generellt med musik och drama?

Frågor som dök upp under första intervjun:

- Tycker ni att det är svårt att hitta hur man ska arbeta med drama?
- Kan ni tycka att det finns mer liksom material att hämta på internet till exempel för musiken än vad det gör för drama?
- Pratar ni ibland med andra förskolor om till exempel musik och drama och att ni tar inspiration av varandra, och tagit hjälp av varandra?
- Har ni har ni båda pluggat på Göteborgs universitet, för då tänkte jag om ni märkt under utbildningen om det blev mer fokus på något viss estetiskt ämne eller känner ni att man fick med sig alla fyra under utbildningens gång?
- Har ni använt er av till exempel en soptunna att trumma på när ni spelar med barnen

Exemplifiera:

- Kan ni ge något exempel på när ni visar på att ni arbetar med delaktighet och inflytande?
- Kan ni ge något exempel på när ni visar att ni arbetar med musik och drama på förskolan?

Direkta frågor:

Om det uppstår frågetecken under intervjun

Utvecklande fråga:

- Kan ni utveckla varför ni tycker så?

Uppföljande frågor:

Har du själv upplevt att...

Kan du förklara mer kring...

Kan du beskriva

10 Bilaga 2

Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien *“Inflytande och delaktighet i förskolan - Estetiska lärprocesser inom musik och drama”*

Jag har informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att Göteborgs universitet behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

.....
Ort och datum